

**UCHWAŁA NR XVIII/169/2016
RADY MIEJSKIEJ W MRO CZY**

z dnia 31 marca 2016 r.

**w sprawie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2016-2022**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j.: Dz. U. z 2015r. poz.1515¹⁾), oraz art.6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 1390), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjąć Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2016-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Mrocza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty na terenie Gminy Mrocza.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Mroczy

Andrzej Brzóška

¹⁾Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz.U. z 2015r. poz. 1890

Załącznik
do Uchwały Nr XVIII/169/2016
Rady Miejskiej w Mroczy
z dnia 31 marca 2016r.

**„PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA
MIASTA I GMINY MROCZA
NA LATA 2016-2022”**



Mrocza, marzec 2016

I WPROWADZENIE

Przemoc, jako zjawisko pojawia coraz częściej w kręgach społecznych. Coraz częściej jesteśmy świadkami przemocy, jego ofiarami czy obserwatorami zachowań demonstrujących czyjąś przewagę, siłę, władzę, która to wywołuje cierpienie innych lub przeciwnie, działania manifestujące czyjąś bezsilność, potrzebę czyjejś uwagi, sprawiając ból, poniżając, zmuszając do uległości czy szukania pomocy. Niemal codziennie media donoszą o kolejnych porzuconych noworodkach, dzieciach maltretowanych przez swoich rodziców, lub ich partnerów, o maluchach, które umierają w skutek pobicia lub zaniedbania, aktach przestępczych na tle seksualnym.¹

Wśród zatrważających zjawisk można zaobserwować fakt, że przemoc staje się towarem sprzedawanym w licznych programach telewizyjnych, grach komputerowych. Pomimo, iż przemoc istniała od zarania dziejów we wszystkich kulturach i religiach, to właśnie obecnie obserwujemy zjawisko swoistego rozkwitu, eskalacji przemocy, a równocześnie wzrastającego nią zainteresowania naukowców oraz osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy.²

1. Interdyscyplinarność przemocy

Przemoc jest jak kropla drążąca skałę, prawie niezauważalna, często wnikająca w nasze życie podstępnie. Jak ocenić, gdzie znajduje się granica między opieką a izolacją, między troską a kontrolą, bliskością a zniewoleniem? Przemoc nie zaczyna się od bicia, siniaków, rozciętych warg, wykręcanych rąk. Przemoc zaczyna się od czasami małych gestów, czynów-narzucania woli, braku zgody na kompromis, manipulacji, wywierania wpływu, poniżania ośmieszania, izolowania, deprecjonowania, wykorzystywania, wymuszania.

„Często pojawia się i rozwija niezauważalnie, w formie kolejnych, minimalnych ataków kontroli, upokarzania czy mikrozarządzania, z których żaden nie jest na tyle wyrazisty, by wzbudzić czujność”³.

Słowo „przemoc” etymologicznie wiąże się z mocą, czyli władzą [...]⁴.

Józef Brągiel określa przemoc, jako każde zamierzone działanie osoby, instytucji, społeczeństwa lub państwa, które ujemnie wpływa na zdrowie, rozwój fizyczny lub psychospołeczny.

Według Jerzego Melibrudy, przemoc stała się nieodłączną częścią naszego życia. W każdym momencie jesteśmy narażeni na atak ze strony innych ludzi. Wszyscy spotykamy się z przemocą i najczęściej w tych spotkaniach odgrywamy jedną z trzech ról: sprawcy, ofiary lub świadka.

W kryminologii „przemoc” to „rzeczywiste użycie siły fizycznej przez człowieka lub groźba jej użycia, jeśli zamiar sprawcy obejmuje spowodowanie szkód fizycznych w postaci śmierci lub uszkodzenia ciała, bez względu na to, czy działanie sprawcy stanowiło cel sam w sobie, czy też miało charakter instrumentalny”⁵.

Człowiek obserwuje od pierwszych dni swojego życia lub doświadcza różnych form zachowań innych ludzi, które mają na celu krzywdzenie innych czy zadawanie im bólu. To przyczynia się do uczenia zachowań, które będzie powielał w swoim późniejszym życiu. Jednocześnie wpływ telewizji i emitowanych przez nią filmów jest szczególnie znaczący, jeżeli widz jest młody, mało krytyczny, nie ma dostępu do innych źródeł wiedzy, a jego system wartości, konsumpcji czy stylów życia, nie styka się z oceną oglądanych treści.⁶

¹K. Stanek, Praca socjalna z osobą lub rodziną z problemem przemocy, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2014, s.19

²J. Wawrzyniak, Socjologiczne i psychologiczne akty przemocy, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2007, s.7

³B. Szymkiewicz, Zniewolenie i kontrola. Przemoc domowa, jako łamanie praw człowieka, „Niebieska Linia” nr 5/2009

⁴O. Speck, Być nauczycielem, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005, s.31

⁵J. Błacht, A. Gaberle, K. Krajewski, Kryminologia, Wydawnictwo ARCHE, Gdańsk 2006, s.262

⁶L. Kirwil, Wpływ telewizji na dzieci i młodzież, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, nr 6/1995, s.17

Kryteria pozwalające odróżnić przemoc w rodzinie od innych form ludzkich działań i zaniedbań⁷:

- Intencjonalność sprawcy (motywacje zazwyczaj są niemożliwe do sprawdzenia),
- Celowość działania sprawcy (nie są to przypadki działania czy będące zbiegiem okoliczności nieszczęśliwe wypadki, są to działania zaplanowane),
- Zachowania krzywdzące drugą osobę, ich typy, rodzaje i formy,
- Relacja władzy czy autorytetu służąca uwodzeniu i budowaniu patologicznej mocy (wykluczenie partnerstwa czy opieki),
- Konsekwencje u ofiary w różnych sferach jej życia i ich wiele form, np. zewnętrzne-wewnętrzne, specyficzne- niespecyficzne, ostre i krótkoterminowe -długoterminowe, problemy życiowe i zaburzenia, nawracające, z opóźnionym początkiem,
- Łamanie prawa oraz społecznie konstruktywnych norm i zasad dotyczących kontaktów międzyludzkich, odwoływanie się do norm „z pogranicza”, a nie do prawa,
- Używanie i odwoływanie się do destrukcyjnych i patologicznych mitów danego środowiska,
- Dynamika (narastanie) przemocy i jej procesy

Przemoc jest zjawiskiem społecznym, dotyczy szeroko rozumianego społeczeństwa: rodziny, instytucji, środowiska pracy.

Przemoc wobec najbliższych związana jest z codziennym funkcjonowaniem, a jej występowanie jest częste i na tyle powszechne, że zjawisko jest aprobowane kulturowo, a ofiary przemocy często pozostają z problemem same. Brak siły, aby przerwać „koło” przemocy, przyzwyczajają się do istniejącego stanu rzeczy, aż w końcu zanika w nich nadzieja na zmianę swojego losu. Bardzo często osoby doznające przemocy nie mają wsparcia wśród najbliższych oraz nie posiadają wiedzy na temat form pomocy i instytucji, które mogą im pomóc.

Dom rodzinny dla wielu nie jest miejscem bezpiecznym, spokojną przystanią, przestrzenią, gdzie człowiek odczuwa akceptację, zrozumienie, gdzie może nabrać sił i chętnie do niego wracać. Jednak dla wielu jest miejscem gdzie doznają cierpień fizycznych i emocjonalnych, gdzie są również wykorzystywani seksualnie⁸

Miejsce pracy niejednokrotnie jest przestrzenią, gdzie człowiek jest wykorzystywany, obrażany i poniżany, zamiast stanowić obszar rozwoju człowieka, jego umiejętności, zdolności, kreatywności, gdzie zdobywa środki do życia oraz odczuwa satysfakcje z wykonywanych zadań i czynności zawodowych.

Przyczyna pozostawiania osoby doznającej przemocy przy sprawcy wynika z jej zależności od sprawcy, trudnościami mieszkaniowymi, przekonań kulturowych, religijnych, nacisków, jakimi są poddawane ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów. Decydującą rolę odgrywają również więzi emocjonalne, osoba doświadczająca przemocy w całym jej cyklu wierzy w to, że sprawca nie chciał, kocha, ale nie umie wyrażać tej miłości. Bardzo często tłumaczy zachowania sprawcy⁹.

Celem przemocy, w każdej definicji przemocy jest oddziaływanie na innych, w celu uzyskania ich uległości i podporządkowania. Sprawca stara się wymóc na ofiarach taki sposób postępowania, aby było one zgodne z jego oczekiwaniami.

Przemoc wobec dzieci mieści się w różnorodnych zachowaniach, które mogą być szkodliwe dla dzieci, a określane, jako złe traktowanie, które można ująć w różnych perspektywach:

- Ze względu na jego charakter i formę,
- Maltretowanie fizyczne,

⁷ A.Widera-Wysoczańska, Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010, s.28

⁸ M. Markiewicz-Matyja, Przemoc jako zjawisko społeczne, [w] J. Wawrzyniak, Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2007, s.44-45.

⁹ K.Stanek, Praca socjalna z osoba lub rodziną z problemem przemocy, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2014, s.22.

- Maltretowanie psychiczne lub emocjonalne,
- Ze względu na sposób zaistnienia,
- Przez działanie (aktywne): działanie zostaje zranione fizycznie, psychicznie i/lub seksualnie,
- Przez zaniedbywanie (pasywne): powstaje wtedy, gdy zaniedbane są podstawowe potrzeby dziecka,
- Ze względu na miejsce zaistnienia:

-w rodzinie: do maltretowania dochodzi w środowisku rodzinnym (ojciec, matka, rodzeństwo, rodzina w szerokim zakresie: dziadkowie, wujostwo etc.),

- poza rodziną: złe traktowanie jest wynikiem działania osób, które nie są częścią rodziny dziecka, ale określonych instytucji lub społeczeństwa¹⁰.

Zgodnie z brytyjskimi danymi statystycznymi, które dotyczą dzieci i młodzieży korzystającej z opieki służb je chroniących¹¹ krzywdzenie dzielimy na: zaniedbywanie, przemoc psychiczną, przemoc fizyczną, przemoc mieszaną i przemoc seksualną.

Przemoc wobec dzieci stanowi często powielanie wzorców zachowania z dzieciństwa. Osoby doznające przemocy w dzieciństwie nie dostrzegają problemu w karceniu dzieci „klapsem”, „kablem”. „paskiem” lub innym narzędziem wymierzania kary. Ponadto osoby będące świadkami przemocy, szczególnie mężczyźni nieświadomie tworzą wyobraźnię, że przemoc jest częścią roli ojca, męża, mężczyzny.

Do psychologicznych przyczyn przemocy zaliczamy¹²:

- ✓ Niska samoocena,
- ✓ Niezdolność do empatii,
- ✓ Brak samokontroli,
- ✓ Niewłaściwy obraz ofiary przemocy,
- ✓ Niezdolność do nawiązywania prawidłowych więzi społecznych,
- ✓ Poczucie osamotnienia,
- ✓ Depresja itp.

Przemoc poza bliźniami fizycznymi pozostawia zmiany psychiczne i emocjonalne, dotyczy to dzieci jak i dorosłych. Dziecko krzywdzone tworzy obraz samego siebie, w którym ono czuje się winne, że ktoś stosuje wobec niego kary fizyczne i psychiczne, a wstydzi się kar seksualnych. Stosowanie przemocy domowej ma poważne konsekwencje fizyczne i psychiczne dla osób doznających przemocy, stanowi również zagrożenie życia.

Skutki fizyczne od rozcięć, siniaków, pęknięć skóry, ugryzień do poważniejszych, długotrwałych stanów, takich jak utrata słuchu, choroby przenoszone drogą płciową, poronienia, problemy ginekologiczne, przewlekły zespół bólowy miednicy mniejszej, zespół jelita drażliwego.

Skutki dla zdrowia psychicznego obejmują: strach, depresję, obniżone poczucie własnej wartości, zaburzenia lękowe, bóle głowy, zaburzenia obsesyjno-kompulsywne, zespół stresu pourazowego (PTSD), dysfunkcje seksualne i zaburzenia odżywiania¹³.

2. Rodzaje i formy przemocy

W literaturze wyróżniamy trzy podstawowe formy przemocy, jakie przyjmuje przemoc w rodzinie- fizyczna, seksualna, psychiczna, określana także, jako „przemoc czynna”¹⁴.

Przemoc wobec osób zależnych (dzieci, osoby chore, niepełnosprawne) może polegać na umyślnym niezaspakajaniu ich podstawowych potrzeb.

Przemoc najczęściej występuje łącznie w różnych formach (najczęściej fizyczna z psychiczną).

¹⁰ A. Soriano, Przemoc wobec dzieci, Wydawnictwo eSPe, Kraków 2002, s.42.

¹¹ Departament for Children, Schools and Families, SCSF,2008.

¹² P.S. Czarnecki, Praca socjalna, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013, s.83.

¹³ P.B. Naylor, L. Petch, P. A. Ali, Przemoc domowa: mobbing w domu, [w] C.P. Monks, I.Coyne, Przemoc i mobbing w szkole, w domu, w miejscu pracy, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012, s.109.

¹⁴ S.Herzberger, Przemoc domowa. Perspektywa psychologii społecznej, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2002, s.16.

W zależności od kryterium celu można wyróżnić przemoc instrumentalną, która jest środkiem do osiągnięcia celu oraz przemoc stanowiącą cel sam w sobie.¹⁵

Biorąc pod uwagę emocjonalne aspekty zachowania sprawców wyróżniamy:

Gorącą przemoc charakteryzuje się dużą impulsywnością sprawcy, przejawia się furją, dynamiczne i naładowane gniewem zjawisko pęknięcia tamy emocjonalnej, uruchamiające agresywne zachowanie. Furia jest wybuchem skumulowanych i niemożliwych do powstrzymania uczuć złości wściekłości. Towarzyszy jej pragnienie wywołania cierpienia i spowodowania jakichś szkód. Przemoc gorącą mogą powodować negatywne i intensywne przeżycia związane z frustracją, z zablokowaniem jakichś dążeń, z niespełnieniem pragnień i oczekiwań. Pojawić się też może, jako reakcja na stres, która nie zostaje powstrzymana i kieruje się przeciw członkowi rodziny. Znaczącym czynnikiem bywa przekonanie sprawcy o niezdolności ofiary do obrony i poczucie własnej bezkarności. Najczęściej słabość ofiary wynika z przewagi fizycznej i okoliczności, w których sprawca uzyskuje władzę psychiczną.¹⁶

Przemoc chłodną wydaje się znacznie spokojniejsza, ale zdarza się, że spokój ten jest pozorny. Emocje sprawcy są przez niego tłumione i kontrolowane. Sprawca realizuje scenariusz zapisany w jego umyśle, a z czasem również w obyczajach i kulturze środowiskowej. Osoba realizująca ten model przemocy, zmierzając do jakiegoś celu, jest gotowa wtargnąć na terytorium psychiczne swego dziecka lub partnera (współmałżonka). Zazwyczaj znajduje usprawiedliwienia dla swojego działania, nawet wówczas, gdy zdaje sobie sprawę z cierpienia, które spowodowała. Przemoc ta bywa narzędziem oddziaływania zmierzającego do wzniosłych celów, które uzasadniają bolesne dla bliskiej osoby środki.¹⁷

Przemoc w związkach ma charakter dynamiczny. Najczęściej przemoc jest cykliczna i składa się z 3 następujących po sobie faz: budowy napięcia, epizodu przemocy fizycznej, fazy skruchy (miodowego miesiąca).

Faza narastającego napięcia

Polega na stopniowym wzroście napięcia pomiędzy sprawcą a ofiarą przemocy. Sprawca staje się poirytowany i rozdrażniony, a następnie zaczyna zachowywać się w sposób zagrażający bezpieczeństwu emocjonalnemu ofiary (obraża się, krytykuje, upokarza, zastrasza) każdy szczegół wywołuje złość, często dochodzi do awantur staje się patologicznie zazdrosny, kontrolujący i opresyjny. Oprawcy uzależnieni zaczynają więcej pić lub zażywać narkotyki. W tej fazie może dochodzić do mniejszych aktów przemocy fizycznej. Ofiara przewiduje nadchodzący atak i stara się nie wywoływać sytuacji konfliktowych, nie wchodzi sprawcy w drogę, nie daje „pretekstów” do awantur. Jest czujna, napięta, uważna. Mogą wystąpić bóle żołądka, głowy, tracą chęć do życia lub stają się niespokojne i pobudliwe nerwowo. Ta faza jest często momentem, w którym ofiary zaczynają szukać pomocy z zewnątrz, u rodziny, przyjaciół, instytucji rodzinnych¹⁸

Faza gwałtownej przemocy

W tej fazie następuje eskalacja przemocy, sprawca staje się bardzo gwałtowny, wpada w szal, wyładowuje swoją wściekłość na ofierze. Może dochodzić do zagrażającego zdrowiu i życiu kobiety aktu przemocy fizycznej. Wybuch wywołany jest czymś banalnym. Czasami kobieta sama świadomie lub nie prowokuje partnera, aby nie musieć żyć w poczuciu zagrożenia i strachu- „mieć już to za sobą”. W tej fazie wściekłość sprawcy jest nieproporcjonalna do tego, co go pobudza do działania. Okres trwania tej fazy 2-48 godzin. Niektórych sprawców cechuje ogromna brutalność. Skutki przemocy mogą być różne: podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienia, a nawet śmierć. Dla kobiety etap ten można oznaczać walkę o przeżycie.¹⁹

Faza skruchy (miodowego miesiąca)

W tej fazie zachowania agresora przechodzą od zaprzeczenia tego, co się stało, do prób odpokutowania czy obietnic poprawy. Okazuje skruchę, przekonuje jednocześnie, że był to incydent.

¹⁵ K. Stanek, op.cit., s.24.

¹⁶ J. Mellibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2008, s.14.

¹⁷ Ibidem s.14-15

¹⁸ J. Rożyńska, Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracownika socjalnego, Wydawnictwo CPK, Warszawa 2007, s. 26-27.

¹⁹ J. Mellibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2008, s.15.

Pojawiają się zachowania typu: przynoszenie kwiatów, kupowanie prezentów, pomoc przy pracach domowych. Kobieta w wyniku takiego zachowania zaczyna mieć nadzieję, że partner się zmienił. W fazie tej kobieta przywiązuje się do partnera stosującego przemoc, ale okres ten szybko mija i dochodzi do narastania napięcia.²⁰

2.1 Przemoc fizyczna

Przemocą fizyczną jest każde zachowanie, którego celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego wbrew jej woli, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.²¹

Irena Pospiszyl wyróżnia formę zachowań w przemocy fizycznej, które mogą występować w postaci: Czynnej - bicie- począwszy od klapsów, wymierzanych policzków, poprzez bicie pięścią, przedmiotem, do bicia „na oślep” oraz kopanie, zmuszanie do uwłaczających usług, oparzenia, okaleczenia, usiłowanie lub dokonanie zabójstwa,

Biernej- to różnego rodzaju zakazy- opuszczenia domu, chodzenia, mówienia.²²

Ujmując zagadnienie w węższym znaczeniu stosowanie przemocy polega na zadawaniu ran fizycznych, rozmyślnym powodowaniu obrażeń, których rezultatem są nieprzypadkowe okaleczenia: stłuczenia, cięcia, pręgi, poparzenia, uszkodzenia narządów wewnętrznych²³, a także ciągnięcie za włosy, wykręcanie rąk, duszenie, zadawanie ran kłutych i szarpanych, pozbawienie jedzenia, picia, snu, zmuszanie do zażywania alkoholu lub narkotyków.

Opierając się na literaturze zachodniej, osoby badające zjawisko przemocy wskazują na objawy przemocy fizycznej, które można uznać za rodzaj złego traktowania najłatwiejszy do wykazania, a to w związku z powstałymi urazami²⁴:

- sińce i obrzęki na różnych częściach ciała;
- krwawe pręgi i regularne przebarwienia skóry na plecach, pośladkach, na nogach, stopach, dłoniach, często przybierające kształt narzędzi, którymi zostały zadane;
- ślady rąk od gwałtownego chwytania, potrząsania;
- ślady duszenia, wiązania;
- rany twarzy u niemowląt i małych dzieci (rany wędzidełka-dzieci karmione „na siłę”, obrażenia warg-wynik próby „uspokojenia” dziecka, naderwanie małżowiny usznej);
- blizny na ciele, szczególnie, gdy jest ich wiele i w różnym stadium gojenia;
- trwałe ubytki włosów powstałe w wyniku wyrwania ich razem ze skórą lub jako wyraz stresu emocjonalnego(trichotillomania – nałóg wyrwania włosów);
- nietypowe ślady po oparzeniach, np. punktowe po gaszeniu papierosa na skórze, oparzenia w innych miejscach niż kończyny, ale także „oparzenia skarpetkowe” na stopach małego dziecka;
- urazy głowy, najczęściej spowodowane biciem głowy lub o ścianę, prowadzące do powstawania krwiaków podtwardówkowych z utratą przytomności i drgawkami włącznie; ciężką formą urazu głowy w przypadku niemowląt poniżej 6 miesięcy życia jest zespół dziecka potrząsanego, który obejmuje m.in. wylewy podoponowe, masywny obrzęk mózgu, krwawienia gałki ocznej;
- złamania i zwichnięcia kości, szczególnie mnogie, na różnych etapach gojenia, złamanie spiralne (u niemowląt spiralne złamanie kończyny dolnej oraz żeber w wysokim stopniu sugerują krzywdzenie);
- obrażenia wewnętrzne jamy brzusznej (dominują wśród przyczyn zgonów);
- widoczna trudność w chodzeniu lub siadaniu;
- zwiększona wrażliwość na dotyk (szczególnie ramion, pleców, pośladków);
- brak reakcji na ból (w rezultacie długotrwałej przemocy fizycznej);

²⁰ K. Stanek, op.cit. S.26

²¹ J. Różycka, Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracownika socjalnego, Wydawnictwo CPK, Warszawa 2007, s.25

²² I. Pospiszyl, Przemoc w rodzinie, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994.

²³ E. Bielecka, M. Niesiołowska, Dziecko krzywdzone, [w:] D. Iwaniec, J. Szmagałski, Zaburzenia rozwojowe dzieci krzywdzonych emocjonalnie, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2002, s.160

²⁴ Tamże, s.162

- ospałość, apatia, brak koncentracji;
- potliwość;
- reakcje agresywne, np. brak kontroli fizjologicznej u dziecka powyżej 4 roku życia (brudzenie bielizny, moczenie, torsje);
- reakcje kompulsywne (np. ssanie palca, obgryzanie paznokci, reakcje niecelowe, masturbacja, obżarstwo).

2.2 Przemoc psychiczna

Przemoc psychiczna to każde zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w ofierze strachu oraz pozbawienie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem²⁵.

Określenie „Przemoc psychiczna” ma trzy znaczenia. Oznacza spowodowanie przez sprawcę psychologicznej kontroli nad ofiarą, a jednocześnie wskazuje, że krzywdzenie ofiary może się dokonywać za pomocą oddziaływań psychologicznych oraz zwraca uwagę na uszkodzenia psychiki spowodowane przez przemoc²⁶.

W ekstremalnych przejawach przemoc psychiczna w rodzinie, ujawnia podobieństwa do metod przymusu i terroru stosowanych w krajach totalitarnych wobec jeńców wojennych lub więźniów politycznych. Podobieństwa odnoszą się do izolacji społecznej, poniżania i degradacji, siły, doprowadzaniu do bezradności i wyczerpania, sporadycznych i nieprzewidywalnych objawach pobłażliwości i aprobaty dla przetrzymywanych, ośmieszaniu ich i kwestionowaniu racjonalności myślenia. Celem takiego systemu jest uzyskanie pełnej kontroli nad psychiką i postępowaniem w stosunku do ofiary oraz zawładnięcie jego umysłem tak, by z przekonywaniem przyjął ideologię prześladowcy²⁷.

Sprawcy bardzo często zależy na izolacji społecznej ofiary. Kontrolują i ograniczają jej kontakty z innymi członkami rodziny, przyjaciółmi, sąsiadami. Zachowują się obraźliwie wobec jej znajomych, robią awantury w ich obecności, co powoduje, że ofiara wstydzi się ich spotykać czy kontaktować się z nimi. Narastająca izolacja i ukrywanie faktu cierpienia, krzywdy pogłębia bezsilność i powiększa władzę sprawcy.

Wanda Badura-Madej wyodrębnia z przemocy psychicznej -przemoc ekonomiczną. Zmierza ona do uzależnienia finansowego od sprawcy poprzez kontrolowanie wydatków, odbieranie zarobionych pieniędzy czy uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej²⁸.

2.3. Przemoc seksualna

Przemoc seksualna to każde zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w ofierze strachu oraz pozbawianie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem²⁹.

Ten rodzaj przemocy obejmuje m.in. zgwałcenie i wszelkie jego formy tzn. inne czynności seksualne, kazirodztwo, ekshibicjonizm, zmuszanie do oglądania pornografii lub przyglądania się stosunkom seksualnym, czy zmuszanie do prostytucji³⁰.

²⁵ J. Różyńska, Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracownika socjalnego, Wydawnictwo CPK, Warszawa 2007, s. 25.

²⁶ J. Mellibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, Wydawnictwo Instytutu Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2009, s. 22-23.

²⁷ Tamże, s. 22-23.

²⁸ W. Badura-Madej, A. Dobrzyńska-Mesterhazy, Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000.

²⁹ J. Różyńska, Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracownika socjalnego, Wydawnictwo CPK, Warszawa 2007, s. 25.

³⁰ K. Marzec –Holka, Nie będziesz bił dziecka swego! Studium z zakresu profilaktyki społecznej, Bydgoszcz 1996, s.23.

Według J.Mellibrudy przemoc seksualna to „krzywdzenie dzieci”, wśród których wyróżnia: bezpośrednie napastowanie-dotykane, angażowanie w sytuacje seksualne oraz deprivację, czyli pokazywanie, udostępnianie, nieuchronienie dzieci przed pornografią, przed aktami seksualnymi.

Przemoc seksualna wobec dzieci została określona jako „wciągnięcie zależnego, niedojrzałego rozwojowo i niezdolnego do wyrażania pełnej zgody dziecka lub osoby w okresie dorastania, w seksualną aktywność, do którego te nie są przygotowane, w aktywność naruszającą społeczne tabu oraz zasady życia rodzinnego”³¹.

Jednym z istniejących sposobów usystematyzowania wskaźników, które mogą potencjalnie być związane z doświadczaniem przemocy jest ich podział na zaburzone sfery: somatyczną, psychiczną, seksualną i społeczną³².

Skutki w zakresie sfery somatycznej- urazy zewnętrznych narządów płciowych oraz około odbytniczych, urazy pochwy, rozerwania błony dziewiczej, infekcje moczowo-płciowe, choroby weneryczne, ciąża, bóle głowy, brzucha, nudności, wymioty, trudności w oddawaniu moczu, zaburzenia jedzenia, snu.

Skutki w sferze psychicznej - lęki, fobie, koszmary, lęki nocne, depresja, przygnębienie, hipomania, nadpobudliwość ruchowa, drażliwość, złość, wstyd i poczucie winy, obniżenie poczucia własnej wartości, negatywna samoocena.

Skutki w sferze seksualnej- prowokacyjne zachowania seksualne, publiczna, uporczywa masturbacja, nietypowe zachowania seksualne wobec rówieśników oraz nadmierne zainteresowanie seksualnością.

Skutki w sferze społecznej- zachowania regresywne (np. moczenie nocne), izolowanie się, problemy z nauką, wagary, ucieczki z domu, agresywność, konfliktowość, okrucieństwo i samouszkodzenia³³.

Wykorzystywanie seksualne do celów komercyjnych -zjawisko to obejmuje: prostytucję dziecięcą, handel dziećmi w celach seksualnych oraz pornografię z udziałem osób nieletnich. Każdy z tych procederów uwzględnia wykorzystywanie dzieci do celów seksualnych przez osoby dorosłe w zamian za finansowanie lub inne korzyści. Odbywa się transakcja między klientem, pośrednikiem lub agentem a osobami czerpiącymi zyski z udostępniania dziecka do tych celów (np. rodzicem, członkiem rodziny, stręczycielem) lub ewentualnie samym dzieckiem³⁴.

Wykorzystywanie seksualne dzieci w Internecie:

- Prezentowanie w Internecie materiałów pornograficznych,
- Produkcja i prezentowanie w Internecie pornografii dziecięcej,
- Wykorzystywanie serwisów internetowych przez pedofilów dla potrzeb,
- Wykorzystywanie serwisów internetowych przez pedofilów w celu kontaktu z potencjalnymi ofiarami. Podzielono zjawisko wykorzystywania seksualnego dzieci za pośrednictwem sieci na:
 - Propozycje seksualne, charakteryzujące się propozycjami kontaktu seksualnego lub rozmową na tematy związane z seksem, prowadzone z dzieckiem online przez dorosłego,
 - Agresywne propozycje seksualne, czyli propozycje o charakterze seksualnym online, którym towarzyszy kontakt poza Internetem, przy pomocy wiadomości mailowych, telefonu, których celem jest zaaranżowanie spotkania z dzieckiem,
- Niechciana prezentacja materiałów pornograficznych podczas eksplorowania zasobów Internetu czy też korzystania z poczty elektronicznej³⁵

³¹ Tamże, s.23.

³² M. Zielona-Jelenek, Wykorzystywanie seksualne-trauma nadużycia czy trauma ujawnienia?,[w:] A. Brzezińska, S. Jabłonski, M. Marchow, Ukryte piętna. Zagrożenia rozwoju w okresie dzieciństwa, Wydawnictwo Humaniora, Poznań 2003, s. 223-243.

³³ A. Izdebska, problem wykorzystywania seksualnego dzieci,[w:] M. Sajkowska, Dziecko wykorzystywane seksualnie. Diagnoza, interwencja, pomoc psychologiczna, Wydawnictwo FDN, Warszawa 2010, s. 15-16.

³⁴ A. Morawska, Wykorzystywanie seksualne dzieci dla celów komercyjnych - zarys problemu w perspektywie międzynarodowej, Dziecko krzywdzone, Teoria, badania, praktyka, Nr 2/2003, s.6

³⁵ Ł. Wojtasik, pedofilia i pornografia dziecięca w Internecie, dziecko krzywdzone. Teoria badania praktyka, nr 2/2003, s.56.

2.4 Mobbing

Przyczyną przemocy w środowisku pracy upatruje się w konkurencyjności oraz bezrobociu.

Zgodnie z definicją Państwowego Instytutu Bezpieczeństwa i Zdrowia Zawodowego USA, przemoc w środowisku pracy to każdy atak (napaść), zagrażające zachowanie lub słowna obelżywość w miejscu pracy. Dotyczy to, choć nie ogranicza się do pobicia, napaści z użyciem ostrych narzędzi, samobójstw, gwałtów, prób samobójczych, urazów psychicznych wynikających z pogroźek, obscenicznych rozmów telefonicznych, zastraszających zachowań i molestowania zarówno seksualnego, jaki psychicznego³⁶.

Pojęcie Mobbing wywodzi się od angielskiego słowa to mob, które oznacza dręczyć, napastować, atakować, zaczepiać. Według Barbel Meschkutat „mobbing” to sytuacja, w której ktoś w miejscu pracy jest często i przez dłuższy czas szykanowany, dręczony lub traktowany gorzej niż pozostali pracownicy oraz czuje się izolowany³⁷.

W Polsce, prawną regulacją obowiązującą od 2004 roku, która ma minimalizować ryzyko powiązane z przemocą w środowisku pracy jest Kodeks Pracy. Artykuł 94 wyraźnie określa obowiązki pracodawcy względem pracownika, chroniąc go przed tego typu zachowaniami, a art.94 § 2 „mobbing oznacza działania lub zachowania dotyczące pracownika lub skierowane przeciwko pracownikowi, polegające na uporczywym i długotrwałym, nękanii lub zastraszaniu pracownika, wywołujące u niego zaniżoną ocenę przydatności zawodowej, powodujące lub mające na celu poniżenie lub ośmieszenie pracownika, izolowanie go lub wyeliminowanie z zespołu współpracowników”³⁸.

Mobbing osadzony jest w ramach społecznych, a przede wszystkim w sferze zawodowej. Grupa zawodowa prawie zawsze jest grupą formalną (organizującą się w wyniku przymusu, z uwagi na zadanie, które ma wykonać nie, dlatego że występuje między nimi sympatia), w związku z tym bardzo rzadko mobbing występuje w grupach zawiązujących się dobrowolnie.

Nierównowaga sił pomiędzy stronami zaangażowanymi w proces mobbingu jest istotnym elementem jej różnych definicji.

Zwierzchnik, sprawca-ofiara, podwładny, w dużym stopniu ogranicza sposoby reagowania na akty mobbingu

Grupa współpracowników, sprawca – ofiara, pojedynczy pracownik, w tej sytuacji trudno jest bronić się przed atakami „przytłaczającej go” grupy oponentów

Podwładni, sprawca- ofiara, przełożony, bardzo rzadko występująca forma mobbingu³⁹

Według Heinza Leymanna wyróżnia się 5 typów praktyk mobbingowych stosowanych wobec jednostki:

- Oddziaływania zaburzające możliwości komunikowania się,
- Ataki na relacje społeczne,
- Ataki na reputację,
- Ataki mające wpływ, na jakość sytuacji życiowej zawodowej,
- Bezpośrednie ataki na zdrowie

Działania mobbingowe wywołują szereg stanów i dolegliwości, w pierwszej kolejności somatyczne, emocjonalne, a w dalszej kolejności immunologiczne, alergie, możliwość aktywizacji nowotworów⁴⁰.

Działania mobbingowe w większości przypadków polegają na rozpowszechnianiu nieprawdziwych informacji i plotek, a osobę rozsiewającą plotki trudno zidentyfikować, dlatego ofiara właściwie nie ma

³⁶ Za: K. Świdorski, Przemoc jako problem społeczny XXI wieku – analiza socjologiczna, [w:] J. Wawrzyniak, Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy, wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2007,, s.44-45.

³⁷ S.M.Litzke, Horst Schuh, Stres, Mobbing i wypalenie zawodowe, Wydawnictwo GWP, Gdańsk 2007, s.129.

³⁸ Kodeks Pracy, Ustawa z dnia 26 czerwca 1976r. z późn.zm.

³⁹ J. Hałaj, Mobbing w miejscu pracy-przyczyny i konsekwencje,[w:] J. Maciaszek, Zjawisko przemocy we współczesnym świecie. Wybrane aspekty, Wydawnictwo Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie, Stalowa Wola 2010, s.108.

⁴⁰ B.Wasilewski, 2005,, Następstwa psychologiczne i fizyczne mobbingu,[w:] Konferencje naukowe: Samozatrudnienie – uwarunkowanie i konsekwencje w sferze praw pracowniczych, Mobbing, Biuro rzecznika Praz Obywatelskich, Warszawa, s.69-76

możliwości obrony. W zależności od płci, wieku, stanu zawodowego i stanowiska można zaobserwować typowe cechy praktyk mobbingowych:

- ✓ Kobiety – ataki najczęściej osadzone w kontekście społecznym, rzadziej odnoszą się do wykonywanej przez nie pracy,
- ✓ Mężczyźni – są oni ofiarami w większości mobbingu ukierunkowanego na sferę merytoryczną pracy,
- ✓ Młodzi pracownicy- są dyskredytowani w aspekcie merytorycznym,
- ✓ Starsi pracownicy – odbierane są wcześniej wykonywane zadania,
- ✓ Urzędnicy –delegowanie ich zadań innym, zatajanie informacji.

Pięć strategii mobbingowych według Dietera Zapfa:

- ✓ Mobbing, jako działanie organizacyjne koncentruje się na zadaniach roboczych i odbieraniu kompetencji decyzyjnych,
- ✓ Izolacja społeczna- nie rozmawia się z ofiarą i jej samej również nie pozwala się nawiązywać rozmowy, unika się jej, wykluczając ją z grupy,
- ✓ Atak na osobę i jej sferę prywatną – ośmieszanie i żartowanie z jej życia prywatnego,
- ✓ Groźby słowne lub agresja werbalna- krzyk, krytyka, poniżanie w obecności innych pracowników,
- ✓ Groźenie i przemoc fizyczna⁴¹.

Z badań przeprowadzonych przez amerykańskich naukowców trudno rejestrować przemoc w środowisku pracy, blisko połowa zachowań nie była zgłaszana przez ofiary z powodu na interpretację zjawiska, jako problemy osobiste ofiary lub mało istotne. W Polsce przyczyną rzadko zgłaszanych przypadków mobbingu jest obawa przed utratą pracy, brak wiary w pomoc policji, rządu, organizacji i związków zawodowych, gdzie każdy ma swoje ważniejsze priorytety. Przemoc psychiczna w polskich środowiskach pracy, której eskalacja postępuje, zwłaszcza obecnie na coraz trudniejszym rynku pracy, musi znaleźć odpowiednie rozwiązanie tego problemu⁴².

2.5 Stalking i cyberstalking

Specjaliści stalking i cyberstalking zaliczają się do najnowszych form stosowania przemocy.

„Stalking” jest pojęciem zaczerpniętym z angielskiego języka łowieckiego, oznacza w nim potajemne skradanie się i osaczenie zwierzyny, która ma paść ofiarą myśliwego. Stalking oznacza uporczywe i natrętne nękanie osoby, zazwyczaj przejawiające się w permanentnych próbach nawiązania kontaktu mimo wyraźnego sprzeciwu ze strony osoby kontaktowej, bądź psychicznym dręczeniem ofiary w inny, często wyrafinowany sposób (dokonywanie zamówień na jej adres, inicjowanie spotkań z osobami trzecimi lub uciekanie się do gróźb)⁴³.

Według Brunona Hołysta „stalking to celowe, złośliwe, wielokrotne prześladowanie i molestowanie innej osoby zagrażające jej bezpieczeństwu”⁴⁴.

Rozróżnia się trzy rodzaje stalkingu:

- ✓ After-intimate-stalking, gdzie sprawca i ofiara dobrze się znają, są parą, sąsiadami lub kolegami,
- ✓ Acquaintance-stalking, który charakteryzuje mniejszy stopień znajomości i zażyłości pomiędzy ofiarą, a sprawcą. W tym przypadku sprawca i ofiara w jakiś sposób weszli w przeszłości w kontakt, natomiast znajomość ta mogła mieć charakter przypadkowy i marginalny, do tego stopnia, że ofiara o fakcie poznania sprawcy nawet sobie nie przypomina,
- ✓ Stranger-stalking- najbardziej znana forma stalkingu z uwagi na media. Ofiara nigdy nie poznała osobiście sprawcy⁴⁵.

Kodeks Karny określa stalking, jako uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej, wzbudzając u niej poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność⁴⁶.

⁴¹ S.M.Litzke, Horst Schuh, Stres, Mobbing i wypalenie zawodowe, Wydawnictwo GWP, Gdańsk 2007, s.136-137

⁴² K. Świdorski, Przemoc, jako problem społeczny XXI wieku - analiza socjologiczna, [w:] J. Wawrzyniak, Socjologiczne i psychologiczne aspekty przemocy, Wydawnictwo WSH-E w Łodzi, Łódź 2007, s.55.

⁴³ A. Chlebowska, P. Nalewajko, Stalking-zarys problemu oraz analiza rozwiązań ustawodawcy niemieckiego, austriackiego i polskiego, „PROKURATOR” 4(44)-2010/1(45)-2011, s. 30.

⁴⁴ B. Hołyst, Psychologia kryminalistyczna, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2009, s.732.

⁴⁵ B. Kerbein, P. Probsting, ZRP, 2002,s.77.

Pierwotne zachowania związane z prześladowaniem objawiało się śledzeniem, obrażaniem innej osoby na forum publicznym, grożeniem, obserwowaniem, nachodzeniem w pracy bądź w domu itp. W obliczu szeroko dostępnych mediów, takich jak telefonia komórkowa czy Internet, stalking może stanowić także wirtualne dręczenie ofiary poprzez natrętne telefony, obraźliwe esemesy, a także wysyłanie wiadomości e-mail z pogroźkami i innymi obraźliwymi treściami⁴⁷.

Coraz częściej dochodzi do zjawiska, gdzie wykorzystuje się nowoczesne media cyfrowe do zastraszania swojej ofiary. Anonimowość, jaką stwarzają nowoczesne technologie, daje poczucie władzy i sprawstwa, a także przewagi nad ofiarą, dzięki czemu zwalnia się poczucie odpowiedzialności za czyny związane ze stalkingiem. Popularność i rozpowszechnienie tych działań jest tak szerokie, że wygenerowano specjalną odmianę stalkingu bazująca na wykorzystaniu i Internetu, zwaną **cyberstalking**. „Polega on na prześladowaniu e-mailowym w postaci przekazywania wiadomości na konto pocztowe ofiary wbrew jej woli, uniemożliwia korzystanie ze skrzynki pocztowej, rozsyłania niechcianych przesyłek do ofiary, jako nadawcy”⁴⁸.

Zdaniem Waldemara Woźniaka i Massimo Lattanzi stalking występuje wtedy, gdy zachowania są zaplanowane, prześladowanie i zastraszanie występuje dziesięć razy w ciągu miesiąca, a także, gdy zachowania sprawcy wywołują negatywne skutki u ofiary, m.in.: bezsenność, poczucie zagrożenia, lęk⁴⁹.

W związku z faktem, iż sprawcą stalkingu może być każdy trudno określić charakterystykę osobowościową.

Wśród cech charakteryzujących stalking jest jego długotrwałość oraz regularna powtarzalność. Stalker działa z pełną świadomością swego postępowania, a jego celem jest osiągnięcie kreślonych korzyści, czyli wzbudzeniu strachu, poczucia zagrożenia w swojej ofierze, poniżenia jej, a nawet zmuszenia do określonych czynów. Przyczyny takiego działania upatruje się w uczuciu zazdrości, odrzuconej miłości czy upokorzeniu. Do swoich działań wybiera popularne portale społecznościowe, umieszczając tam różnorodne wpisy, komentując zdjęcia, podszywając się pod inną osobę w celu zdobycia określonych informacji, które posłużą do zastraszania i nękania⁵⁰.

Zdarza się wykorzystywanie informacji o danej osobie i tworzenie w jej imieniu fikcyjnych profili na portalach społecznościowych; wykorzystywanie danych ofiar w ogłoszeniach erotycznych; podszywanie się za nie na czatach. Osoba prześladowana staje się częścią „gry”, której reguły ustala stalker, który za wszelką cenę chce osiągnąć cel-sterować zachowaniem ofiary, uzyskać nad nią władzę.

2.6 Cyberprzemoc

Zjawisko cyberprzemocy definiowane jest, jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych: Internet i telefony komórkowe. Podstawowymi formami zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się pod kogoś wbrew jego woli. Narzędziami stosowanymi w cyberprzemocy są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁵¹.

⁴⁶ Kodeks Karny (Dz.U.1997.88.553-Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r.) art. 190a.

⁴⁷ A. Andrzejewska, Stalking, [w] J. Lizut, Zagrożenia cyberprzestrzeni. Kompleksowy program dla pracowników służb społecznych, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. J. Korczaka w Warszawie, Warszawa 2014, s. 172.

⁴⁸ Tamże, s. 173.

⁴⁹ W. Woźniak, M. Lattanzi, Stalkig-między przemocą a uzależnieniem, Wydawnictwo Bernard Cichosz, Kutno 2010, s.9.

⁵⁰ Jak bronić się przed agresją i Internecie, pod red. A. Szumilak, „Świat Wiedzy”, 3/2011, s.58.

⁵¹ Ł. Wojtasik, Cyberprzemoc-charakterystyka zjawiska, [w] Ł. Wojtasik, Jak reagować na cyberprzemoc. Poradnik dla szkół, Wydawnictwo Fundacji Dzieci Niczyje, Warszawa 2009, s.6.

W Wielkiej Brytanii, Peter K. Smith wraz z współpracownikami, określają cyberprzemoc, jako „agresywne, celowe działanie grupy osób lub pojedynczej osoby za pośrednictwem elektronicznych form kontaktu, w sposób cykliczny przeciw ofierze, która nie może łatwo się bronić”⁵².

Istotnym elementem cyberprzemocy jest wysoki poziom anonimowości sprawcy, a siłą umiejętności wykorzystywania możliwości, jakie dają media elektroniczne. Problemem tego rodzaju przemocy jest jej szybkość rozpowszechniania materiałów skierowanych przeciw ofierze oraz ich dostępność w sieci, dlatego zjawisko jest szczególnie niebezpieczne. Pojawienie się informacji w Internecie następuje bardzo szybko, ale ich usunięcie jest praktycznie niemożliwe. Dodatkową uciążliwością dla ofiar jest stałe narażenie na atak, niezależnie od miejsca, pory dnia lub nocy. Kolejną cechą jest stosunkowo niski poziom kontroli społecznej tego typu zachowań. Sytuacja doznawana przez ofiarę krzywdy za pośrednictwem mediów elektronicznych jest często trudna do zaobserwowania przez najbliższe otoczenie⁵³.

Z psychologicznego punktu widzenia Young wskazuje, że, podczas, gdy świat materialny dostarcza nam punktów odniesienia hamujących czy regulujących nasze zachowania, to brak owych granic w świecie wirtualnym lub fakt, że bariery nie są takie oczywiste, może wyzwalać zachowania ekstremalne, często bez potrzeby usprawiedliwiania ich, co z kolei zwalnia z poczucia winy⁵⁴.

Według Nancy Willard odmiany, w jakich przejawia się cyberprzemoc⁵⁵

1. **Flaming** – odnosi się do nagłych wybuchów gniewu i stanowi właściwość komunikacji za pośrednictwem komputera i najczęściej jest związany z emocjami, czego wyrazem są wrogie czy obraźliwe komentarze w formie wiadomości tekstowej⁵⁶.
2. **Zastraszanie online** – polega na regularnym wysyłaniu obraźliwych wiadomości e-mailowych lub w formie tekstowej do osoby zastraszanej.
3. **Cyberstalking** – dotyczy zaszczuwania w przestrzeni wirtualnej danej osoby poprzez groźby.
4. **Dyskredytacja** – sprowadza się do rozsyłania fałszywych, oszczerczych, brutalnych komunikatorów online o ofierze do innych lub zamieszczanie takich informacji na różnego rodzaju portalach.
5. **Podszywanie się pod kogoś** – polega na podawaniu się za konkretną osobę i wysyłaniu lub zamieszczaniu w jej imieniu informacji w sieci w celu poniżenia jej.
6. **Wykluczenie** – odnosi się do wyłączenia czy eliminowania w bezwzględny sposób kogoś z grupy online.

II. PODSTAWA PRAWNA

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
 - Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1286 ze zm.),
 - Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390).
 - Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U z 2015 r., poz.163 ze zm.)
- Program skorelowany jest z:
- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
 - Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Mrocza,
 - Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz

⁵² P.K. Smith, J. Mahdavi, M.Carvalho, S.Fisher, S. Russell, N.Tippett, Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49, s.376.

⁵³ Tamże, s. 6-7.

⁵⁴ Za: I. Rivers, T. Chesney, I. Coyne, Cyberbullying, [w] C.P. Monks, I. Coyne, Przemoc i mobbing w szkole, w domu, w miejscu pracy, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012, s.239.

⁵⁵ N.E.Willard, Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression, Threats, and Distress, Research Press, 2007.

⁵⁶ P.A.Tompsen, An episode of flaming: a creative narrative, *ETC: A Review of General Semantics*, 51, 1994, s. 51-72

Przeciwdziałania Narkomanii.

III. PRZEMOC W LICZBACH W POLSCE

Skala przemocy w rodzinie, jako zjawiska zachodzącego w środowisku zamkniętym, jest niezwykle trudna do oszacowania. Składa się na to wiele przyczyn, poczynając od braku udziału osób trzecich, oporu ofiar przed wyjawieniem sytuacji na zewnątrz ze względu na uwarunkowania społeczne, obawę przed rozpadem związku, przed zachowaniem sprawcy. Dużo zależy także od przyjętej terminologii i definicji przemocy w rodzinie, albowiem w zależności od tego jak będziemy oceniać poszczególne zachowania, czy uznamy je za przemoc, czy też nie, rozpiętość odsetka zjawiska będzie znaczna. Służbą, która najczęściej pozyskuje informacje o występowaniu przemocy w rodzinie jest Policja. Zwykle są to powiadomienia telefoniczne, od samych pokrzywdzonych, z uwagi na zaistnienie konkretnego, zwykle kolejnego, zdarzenia o charakterze przemocy. Zmodyfikowana procedura „Niebieskie Karty” przewiduje ścisłą współpracę służb realizujących zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jej celem jest zapobiegnięcie dalszemu stosowaniu przemocy w rodzinie oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Tab. 1 Dane dotyczące wyłącznie działań podjętych przez Policję – na podstawie sprawozdań ogólnopolskich

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	2015	2014	2013	2012
	75 495 , w tym 61 133 to nowe procedury	77 808 , w tym 63 467 nowe procedury	61 047 , w tym 50 934 nowe procedury	51 292 , w tym 44 146 nowe procedury
Ogólna liczba ofiar przemocy	97 501	105 332	86 797	76 993
Liczba ofiar - kobiet	69 376	72 786	58 310	50 241
Liczba ofiar - mężczyzn	10 733	11 491	9 233	7 580
Liczba ofiar - małoletnich	17 392	21 055	19 254	19 172
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	76 034	78 489	61 450	51 531
Liczba podejrzewanych sprawców - kobiet	5 244	5 301	4 440	3 522
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	70 484	72 791	56 755	47 728
Liczba podejrzewanych sprawców- małoletnich	306	397	255	281
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	48 841	50 073	37 650	31 387

Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	1 972	1 969	1 289	1 005
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu- mężczyźni	46 830	48 055	36 327	30 333
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	39	49	34	49
Liczba dzieci umieszczona w niezagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	275	346	426	527

W poprzednich latach należy wskazać na następujące liczby sprawców przemocy w rodzinie, odnotowanych w dokumentacji policyjnej: 1999 – 56.847, 2000 – 70.457, 2001 – 69.138, 2002 – 76.991, 2003 – 83.330, 2004 – 91.920, 2005 – 97.142, 2006 – 96.775, 2007 – 81.743, 2008 – 86.568, 2009 – 81.472, 2010 – 83.390, 2011 – 71.914⁵⁷.

Z ww. danych wynika, że odsetek sprawców pod wpływem alkoholu w stosunku do wszystkich sprawców przemocy zmienia się z roku na rok, i tak: w 1999 roku stanowił – 85,2%, w 2000 – 83,2%, 2001 – 81%, 2002 – 79%, 2003 – 76,8%, 2004 – 76,3%, 2005 – 76,8%, 2006 – 77,2%, 2007 – 77,4%, 2008 – 71,6%, 2009 – 66,5%, 2010 – 64,8%, 2011 – 62,9%, 2012 – 60,9%, zaś w 2013 roku stanowił 61,2%⁸. Dane te jednoznacznie wskazują na zmniejszający się odsetek sprawców przemocy w rodzinie stosujących przemoc pod wpływem alkoholu.

Obserwując należy wskazać, że od 2006 roku, tj. od wejścia w życie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a następnie noweli do tej ustawy z 2010 roku, wprowadzającej w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci, systematycznie spada liczba dzieci, jako osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie, zaś wzrasta odsetek kobiet oraz mężczyzn, jako osób pokrzywdzonych tego rodzaju zjawiskiem.

W roku 2013 osobami pokrzywdzonymi przemocą w rodzinie najczęściej były kobiety (67,2%), następnie dzieci (22,1%), a najrzadziej mężczyźni (10,6%). Należy jednak zauważyć, że odsetek mężczyzn, jako osób pokrzywdzonych, systematycznie wzrasta z roku na rok i ta tendencja wydaje się być trwała. W pionie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej pracownicy socjalni także wypełniali rodzaj formularza, pt. „Niebieska Karta”, w razie, gdy w danej rodzinie doszło do stosowania przemocy. Podstawę prawną takiego działania wprowadziła ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.), która w ust. 7 pkt 7 wprowadziła przesłankę przemocy w rodzinie, jako podstawę do udzielania osobom i rodzinom pomocy społecznej. Wydane na podstawie art. 107 ust. 6 ww. ustawy rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 roku w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego, w załączniku nr 2 wprowadzało kwestionariusz rodzinnego wywiadu środowiskowego, do którego załącznikiem był formularz pt. „Pomoc społeczna – Niebieska Karta dotycząca przemocy w rodzinie”. Wypełniane formularze stały się podstawą gromadzenia danych statystycznych od 2006 roku. Pracownicy socjalni wypełnili w poszczególnych latach następującą liczbę ww. formularzy „Niebieskich Kart”: 2006 – 6.098, 2007 – 14.291, 2008 – 15.638, 2009 – 15.771, 2010 – 14.647, 2011 – 16.885, 2012 – 10.800, 2013 – 12.114.⁵⁸

⁵⁷ Dane pochodzą ze strony internetowej: www.statystyka.policja.pl

⁵⁸ Dane pochodzą ze sprawozdań z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2006-2012 – z danych szczegółowych, gromadzonych przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Podsumowując powyższe dane statystyczne należy wskazać kilka prawidłowości oraz kilka kwestii mających znaczenie przy ich ocenie. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na fakt, że dane za 2012 rok, w przypadku obu ww. służb znacząco zmały. Jest to m.in. skutek wejścia w życie omawianego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, które obowiązek realizacji, w tym wszczynania procedury „Niebieskie Karty”, poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”, nałożyło także na inne służby, aniżeli Policja oraz pracownicy socjalni. Dane statystyczne wynikające ze Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku wskazują, że łącznie wszystkich „Niebieskich Kart” wypełnionych w 2013 roku było 73.119 (2012 – 63.820), w tym przez przedstawicieli: – jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 12.114 (2012 – 10.800), – Policji – 57.902 (2012 – 50.236), – Gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 812 (2012 – 820), – Oświaty – 1.671 (2012 – 1.473), – Ochrony zdrowia – 619 (2012 – 491)⁵⁹.

Wskazana uprzednio liczba 61.047 wypełnionych przez Policję formularzy „Niebieska Karta” koreluje z danymi statystycznymi pochodzącymi z Prokuratury Generalnej, dotyczącymi przestępstw związanych z przemocą w rodzinie⁶⁰. Wynika z nich, że w 2013 roku w prokuraturze odnotowano wpływ 58.088 tego typu spraw, w których występowało w sumie 75.852 pokrzywdzonych, w tym: 50.048 kobiet, 13.834 mężczyzn oraz 11.970 dzieci. Należy w tym miejscu dodać, że tylko nieznaczny odsetek tego typu spraw kończy się poprzez sporządzenie aktu oskarżenia do sądu. W 2013 roku ze wspomnianych 58.088 spraw odmówiono, bowiem wszczęcia postępowania w 19.496 sprawach (33,6%), w pozostałych 18.370 sprawach umorzono postępowanie (31,6%). Łączny odsetek wszystkich spraw dotyczących przemocy w rodzinie, które nie zakończyły się wniesieniem aktu oskarżenia z ww. przyczyn to aż 65,2%. Liczba aktów oskarżenia, skierowanych do sądów wyniosła 15.564, zaś z art. 207 § 1 k.k. (przestępstwo znęcania się) – 12.062. Należy mieć, zatem ten fakt na uwadze przy ocenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, choć należy także dodać, że rzeczywistą przyczyną części umorzonych spraw jest fakt wycofywania się pokrzywdzonych z dotychczasowego stanowiska i odmowa składania zeznań w sprawie, co skutkowało brakiem wystarczającego materiału dowodowego w sprawie, niezbędnego do sporządzenia i obronienia w sądzie aktu oskarżenia.

Wyższe, aniżeli w 2012 roku, wskaźniki liczbowe w zakresie wszczynanych procedur „Niebieskie Karty” zarówno w Policji, jak i w jednostkach pomocy społecznej w 2013 roku, nie przełamują utrzymującego się trendu spadkowego w zakresie diagnozowanych przypadków przemocy w rodzinie, obserwowanego także w danych sądowych w zakresie znęcania się nad osobami najbliższymi. W 2013 roku w sądach rejonowych w Polsce nieprawomocnie osądzono z art. 207 § 1 k.k. ogółem 14.132 osób⁶¹ (w 2012 roku – 15.245, 2011 – 16.077, 2010 – 16.239, 2009 – 17.413), z tego:

- 11.890 osób skazano (w 2012 roku – 12.877, 2011 – 13.588, 2010 – 13.569, 2009 – 14.506);
- 403 osób uniewinniono (2012 – 460, 2011 – 444, 2010 – 432, 2009 – 501);
- 1.198 warunkowo umorzono postępowanie (2012 – 1.161, 2011 – 1.241, 2010 – 1.304, 2009 – 1.365);
- 634 umorzono postępowanie (2012 – 747, 2011 – 799, 2010 – 927, 2009 – 1.034);

⁵⁹ Dane pochodzą ze Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku i są gromadzone z informacji udzielonych przez zespoły interdyscyplinarne

⁶⁰ Dane pochodzą z Prokuratury Generalnej i zostały sporządzone na użytek sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2013 rok. Dane te zawierają informacje dotyczące czynów, wypełniających znamiona art. 156, art. 157 § 1 oraz § 4, art. 189, art. 190, art. 190a § 1-3, art. 191, art. 191a, art. 197 § 1 i 2, art. 198, art. 199, art. 200 § 1 i 2, art. 201, art. 202 § 1-4b, art. 203, art. 207 § 1-3, art. 208 i innych na szkodę osoby najbliższej.

⁶¹ Dane ze sprawozdań: MS-stat-Wydział Statystyki Sądy Rejonowe MS-S6 sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za rok 2013 oraz MS-stat-Wydział Statystyki Sądy Okręgowe MS-S6 sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za rok 2013 bez uwzględnienia danych dotyczących kar dożywotniego pozbawienia wolności, z uwagi na ich śladową ilość.

- 712 tymczasowo aresztowano (2012 – 795, 2011 – 736, 2010 – 816, 2009 – 926). W 2013 roku w sądach rejonowych w Polsce nieprawomocnie skazano z art. 207 § 1 k.k. ogółem: 11.890 osób¹⁶, z tego wymierzono:
 - 165 kar grzywny (samoistnych) (2012 – 165, 2011 – 167, 2010 – 193, 2009 – 229);
 - 473 kar ograniczenia wolności (2012 – 574, 2011 – 615, 2010 – 712, 2009 – 637);
 - 11.250 kar pozbawienia wolności (2012 – 12.128, 2011 – 12.806, 2010 – 12.664, 2009 – 13.640), z tego: – 1.520 bezwzględnych (2012 – 1.674, 2011 – 1.718); – 9.730 z warunkowym zawieszeniem wykonania (2012 – 10.454, 2011 – 11.088).

Tab. 2 Dane ze sprawozdań KWP Bydgoszcz z podjętych przez policję działań wobec przemocy w rodzinie dotyczące procedury „Niebieskie Karty”

l.p	Rodzaj statystyki	2012		2013		2014	
		M	W	M	W	M	W
1.	Liczba wypełnionych formularzy NK-A	2515		3196		4 609	
		1474	1041	1919	1277	2939	1670
2.	Wszczynających procedurę	2151		2666		3 841	
3.	Kolejny przypadek przemocy	364		530		768	
4.	Liczba osób, co, do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą ogółem:	3367		4020		5421	
	Kobiety	2434		3047		4300	
	Mężczyźni	306		396		520	
	Małoletni	627		577		601	
5.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w tym:	2534		3202		4 653	
	Kobiety	177		289		289	
	Mężczyźni	2326		2 887		4 323	
	Małoletni	31		26		41	
6.	Liczba osób zatrzymanych , wobec których istnieje podejrzenie że stosują przemoc w rodzinie, w tym:	734		667		818	
	Kobiety	18		15		33	
	Mężczyźni	714		650		780	
	Nieletni	2		2		5	
7.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu, w tym: doprowadzonych do izb wytrzeźwień lub innych placówek	1617/369		1979/389		3019/497	
	Kobiety	51/5		75/10		120/22	
	Mężczyźni	1563/363		1901/379		2893/475	
	Nieletni	3/1		3/0		6/0	
8.	Liczba dzieci umieszczonych u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej	23		29		45	
9.	Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy :						
	Fizycznej	1794		2 579		3 698	
	Seksualnej	26		60		88	
	Ekonomicznej	-		8		69	
	Psychicznej	2273		3284		4 778	
	inne	400		650		919	
10.	Rodzaje pomocy udzielonej osobie, co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą:						
	-Umieszcz. w specj. OW dla ofiar przemocy w rodzinie	0		2		0	
	-umieszczenie w ośrodku wsparcia	0		1		1	
	- umieszczenie w ośrodku interwencji kryzysowej	4		1		3	

-umieszczenie w domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	1	1	1
- umieszczenie w szpitalu	5	13	19
- udzielenie pomocy medycznej	48	40	45
- inny rodzaj pomocy	925	627	728

IV. PRZEMOC W POLSCE NA TLE INNYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

W marcu 2014 r. Agencja Praw Podstawowych, niezależna agencja Unii Europejskiej powołana do istnienia w 2007 r. opublikowała raport „Przemoc wobec kobiet: badanie przeprowadzone w skali UE”. Wyniki przeprowadzonego przez Agencję badania dotyczącego przemocy wobec kobiet zostały opracowane w oparciu o rozmowy z 42 tys. kobiet ze wszystkich 28 państw członkowskich UE, przy czym w każdym państwie członkowskim przeprowadzono średnio 1 500 rozmów. Respondentki zostały wybrane metodą doboru losowego. Wyniki badania są reprezentatywne dla doświadczeń i opinii kobiet w wieku od 18 do 74 lat żyjących w UE. Standardowe rozmowy przeprowadzane w ramach badania obejmowały pytania dotyczące przemocy fizycznej, seksualnej i psychicznej (w tym w dzieciństwie), molestowania seksualnego i prześladowania, w tym także za pośrednictwem nowych środków przekazu, takich jak Internet. Wyniki badań wskazały, że istnieją duże różnice pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Jako jedną z przyczyn podawanych przez autorów raportu jest m.in. dosyć niski, w niektórych państwach, poziom akceptacji dla otwartego poruszania problemu przemocy i wążąca się z tym tabuizacja tego tematu. Z wyników badań wyraźnie możemy zaobserwować, że respondentki z państw, w których spotykamy się z większą świadomością m.in. w zakresie prawa do równego traktowania oraz gdzie prowadzone są od dłuższego czasu działania edukacyjne i prewencyjne, częściej i bardziej otwarcie rozmawiały o swoich doświadczeniach. Bez względu jednak na przyczyny i istnienie różnic pomiędzy poszczególnymi państwami, kluczowym wydaje się fakt, iż wyniki badań stanowią wyraźny dowód na istnienie, zarówno na poziomie UE jak i krajowym, olbrzymiej grupy kobiet, które doświadczyły lub nadal doświadczają przemocy fizycznej, seksualnej lub psychicznej w swoim codziennym życiu.

Zbiorcze wyniki badań pokazały m.in.:

- 33% kobiet doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej po ukończeniu 15 roku życia - w skali UE odsetek ten odpowiada 62 milionom kobiet;
- 22% kobiet doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej ze strony partnera;
- 5% wszystkich kobiet, które wzięły udział w badaniu, zostało zgwałconych - w skali UE odsetek ten odpowiada 9 milionom kobiet;
- 55% kobiet doświadczyło którejś z form molestowania seksualnego. W przypadku 32% wszystkich ofiar molestowania sprawcą był przełożony, kolega lub klient;
- 75 % kobiet zajmujących najwyższe stanowiska w kadrze menadżerskiej będąc w pracy doświadczyło zachowań stanowiących molestowanie seksualne;
- 33% kobiet doświadczyło w dzieciństwie przemocy fizycznej lub seksualnej ze strony osoby dorosłej. 12% kobiet w dzieciństwie doświadczyło przemocy seksualnej, przy czym połowa z nich – ze strony nieznanych mężczyzn. Najczęstszą formą przemocy było w tych przypadkach obnażanie narządów płciowych przez osobę dorosłą lub dotykanie narządów płciowych bądź piersi dziecka.

Analiza ogólnych wyników badania przeprowadzonego w Polsce, na pierwszy rzut oka wydaje się być zaskakująco optymistyczna. Polska jest w grupie państw o najniższym procencie kobiet, które doświadczyły przemocy fizycznej i / lub seksualnej ze strony obecnego lub byłego partnera (19% kobiet). W Polsce, a także w Portugalii i Rumunii, występowanie molestowania seksualnego w wieku od 15 lat jest na jednym z najniższych poziomów (32% kobiet) ze wszystkich państw członkowskich UE (zjawisko to rzadziej występuje jedynie w Bułgarii - 24%) z średnią w UE wynoszącą 55%.

Pomimo tak „dobrego”, w skali Europy wyniku, dokonanie szybkiej kalkulacji uzyskanych danych badań wskazuje, że około 3 i pół miliona kobiet w Polsce, przynajmniej raz w swoim życiu,

padło ofiarą przemocy fizycznej i / lub seksualnej. Jednocześnie, jak wynika z danych za rok 2013 zbieranych przez Policję w ramach działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty”, liczba kobiet - ofiar przemocy, wyniosła około 58 tysięcy. Statystyki sądowe za ten rok identyfikują zaś jedynie 13.782 kobiet, jako pokrzywdzone przestępstwami kwalifikowanymi w ramach przemocy w rodzinie. Zestawienie tych danych pokazuje nam jak duża liczba kobiet pozostaje sama, bez pomocy i wsparcia w świetle doznawanej krzywdy⁶².

V. DIAGNOZA PRZEMOCY W GMINIE MROCZA

1. PROKURATURA REJONOWA W NAKLE NAD NOTECIĄ

W zakresie realizacji działań wynikających z: „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2013-2015”, w roku 2015 w Prokuraturze Rejonowej w Nakle nad Notecią odnotowano:

- 11 postępowań przygotowawczych z terenu gminy Mrocza dotyczących przemocy w rodzinie (art. 207 kk),

W 2015 roku zakończono:

- 0 spraw odmową wszczęcia postępowania,
- 10 spraw aktem oskarżenia,
- 0 spraw wnioskiem do sądu o warunkowe umorzenie postępowania,
- 6 spraw z wnioskiem do sądu o skazanie oskarżonego bez przeprowadzania rozprawy,
- 1 sprawę umorzeniem postępowania,
- 1 sprawę zawieszeniem postępowania,

W sprawach skierowanych do sądu skazano:

- 1 osobę na karę pozbawienia wolności,
- 14 osób karę pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania kary na okres próby,
- 1 osobę na karę ograniczenia wolności,

W przypadku kar wolnościowych sąd dodatkowo orzekł środki karne i probacyjne:

- zobowiązanie do powstrzymania się od nadużywania alkoholu wobec – 12 osób,
- zobowiązanie do leczenia odwykowego – 4 osoby,
- udział w zajęciach terapeutycznych lub korekcyjno-edukacyjnych - 2 osoby,
- zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego – 1 osoba,
- obowiązek poddania się leczeniu psychiatrycznemu wobec 2 osób.

2. SĄD REJONOWY W NAKLE NAD NOTECIĄ

Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią II Wydział Karny poinformował, że nie prowadzi danych statystycznych na poszczególne gminy, w związku z tym przedstawiono dane obejmujące cały obszar zgodnie z właściwością tj.:

Rok 2013

- liczba skazań o czyn z art. 207 § 1 kk – 19
- orzeczono: 13 kar
- pozbawienia wolności z warunkowym ich zawieszeniem – 12
- bezwzględna kara pozbawienia wolności -1
- ograniczenia wolności -8
- grzywny-4
- warunkowe umorzenie postępowania-2

Rok 2014

- liczba skazań o czyn z art. 207 § 1 kk – 32

⁶² www.przemoc.gov.pl

- orzeczono: 20 kar
- pozbawienia wolności z warunkowym ich zawieszeniem – 17
- bezwzględna kara pozbawienia wolności -3
- ograniczenia wolności -8
- grzywny-4
- warunkowe umorzenie postępowania-2

Rok 2015

- liczba skazań o czyn z art. 207 § 1 kk – 27
- orzeczono: 22 kary
- pozbawienia wolności z warunkowym ich zawieszeniem – 21
- bezwzględna kara pozbawienia wolności -1
- ograniczenia wolności -3
- kara mieszana -1
- grzywny-1
- warunkowe umorzenie postępowania-5

3. KOMISARIAT POLICJI W MROCZY

W 2015 roku na terenie miasta i gminy Mrocza założono 24 Niebieskie Karty, z czego 17 na terenie miasta Mrocza, a pozostałe 7 na terenie wiejskim. Zdecydowana większość NK zakładana była w trybie interwencyjnym. Założone Niebieskie Karty przesyłano do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego w Mroczy, każdorazowo Przewodnicząca powołując grupę roboczą, w jej skład powoływała dzielnicowego (zgodnie z właściwością miejsca zamieszkania rodziny). Dzielnicowy przeprowadzał wizyty monitorujące stan bezpieczeństwa w rodzinach objętych procedurą (z częstotliwością ustalaną, indywidualnie dla każdej Niebieskiej Karty). Ponadto w przypadkach występowania przemocy w rodzinie i równoległe problemu alkoholowego kierowano wnioski o zastosowanie leczenia odwykowego od uzależnienia od alkoholu do GKRPA w Mroczy (8 wniosków). W sytuacji objęcia rodziny lub członka rodziny nadzorem bądź nadzorem kuratora sporządzano informację do Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sadzie Rejonowym w Nakle nad Notecią. O zakładanych Niebieskich kartach informowano MGOPS w Mroczy i wspólnie z pracownikami socjalnymi podejmowano kroki do poprawy stanu bezpieczeństwa członków danej rodziny, w tej kwestii współpracowano również z Asystentami Rodziny. W 2015 roku w Komisariacie Policji w Mroczy wszczęto 7 postępowań przygotowawczych w sprawach o psychiczne i fizyczne znęcanie nad członkami rodziny (art. 207 KK).

4. SĄD REJONOWY W NAKLE NAD NOTECIĄ - II ZESPÓŁ KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ

W okresie sprawozdawczym kuratorzy zawodowi Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Nakle nad Notecią pełnili dyżury w budynku przy ulicy Łąkowej 7 w Mroczy, korzystając z lokalu udostępnionego przez MGOPS w Mroczy w ramach działalności **Punktu Konsultacyjno-Interwencyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy.**

Łącznie odbyło się 49 (2014-51; 2013-43) dyżurów, każdy w wymiarze 3 godzin zegarowych, co dało ogółem 147 (2014-153; 2013-129) godzin. Przyjęto 125 (2014-111; 2013-119) osób. Dostęp do punktu jest powszechny i bezpłatny, dyżury odbywają się w każdy wtorek w godz. 15.00-18.00.

Ze zgłaszającymi się osobami przeprowadzano rozmowy:

- W zakresie wsparcia emocjonalnego,
- Informacyjne dotyczące sposobu reagowania na przejawy agresji, przemocy ze strony członków rodziny,

- Dotyczące praw osób poszkodowanych przestępstwem z art.207 kk,
- Redagowano pozwы o rozwód, separację, wnioski w zakresie innych czynności prawnych (zamiana orzeczonej kary ograniczenia wolności na zastępczą karę grzywny i jej rozłożenie na raty),
- Redagowano odwołania na pisma urzędowe, procesowe,
- Udzielano informacji z zakresu wybranych zagadnień z Kodeksu Karnego, Kodeksu Karnego Wykonawczego, Kodeksu Rodzinnego i Cywilnego, postępowania przed sądem,
- Sposobu wnioskowania o zwolnienie z kosztów, składania wniosków o powołanie pełnomocnika,
- Redagowano wzory wniosków doniesień o popełnieniu lub podejrzeniu popełnienia przestępstw z art.207 kk.i inne.

Kuratorzy systematycznie podwyższali swoje kwalifikacje z zakresu przeciwdziałania przemocy, uczestnicząc w szkoleniach, konferencjach. Jak co roku także w 2014 roku na terenie Sądu w Nakle nad Notecią odbywały się dyżury kuratorów zawodowych w ramach Tygodnia Pomocy Osobom Poszkodowanym Przestępstwem.

5. MIEJSKO GMINNY – OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W MROCZY

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje swoje zadania zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.) obowiązującą od 01.05.2004 r. oraz aktami wykonawczymi.

Z analizy danych wynika, że na ogólną liczbę mieszkańców - 9 262 (stan na 31.12.2015 r.) ok. 15 % korzystało z pomocy społecznej – 1372 osób.

Teren Miasta i Gminy Mrocza jest podzielony na 5 rejonów działania pracowników socjalnych. Do właściwego zdiagnozowania środowiska ubiegającego się o pomoc społeczną pracownicy socjalni mają obowiązek współdziałania z organami samorządów, instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Tam, gdzie przyznana jest pomoc, a nie ma współdziałania, pracownik socjalny wnioskuje o wstrzymanie kierowanej pomocy. W środowiskach, gdzie istnieje prawdopodobieństwo marnotrawienia przyznanej pomocy finansowej udziela się je w formie rzeczowej.

1) Działania z zakresu profilaktyki.

W ramach działań statutowych i posiadanych zasobów realizowana jest na bieżąco profilaktyka w ramach poradnictwa socjalnego.

MGOPS podjął działania w marcu 2015r., w zakresie pozyskania dodatkowych środków na realizację zadań profilaktycznych wynikających z realizacji „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2013-2015”, niestety projekty nie zostały pozytywnie zaopiniowane, co uniemożliwiło ubieganie się o dofinansowanie z Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

2) Praca socjalna

Praca socjalna jest obecnie profesją, która polega na prowadzeniu polityki społecznej w zakresie podnoszenia dobrobytu i poprawy jakości życia.

Istnieje wiele definicji pracy socjalnej, ale najczęściej pojmuje się ją w sposób następujący:

Praca socjalna definiowana przez Helenę Radlińską określana jest mianem wydobywania i pomnażania sił ludzkich, na ich usprawnianiu i organizacji wspólnego działania dla dobra ludzi.

Kompleksową i bardzo szeroką definicję pracy socjalnej określa Komitet Rady Europejskiej: Praca socjalna jest specyficzną działalnością zawodową, mającą na celu lepszą adaptację wzajemną osób, rodzin, grup i środowiska społecznego, w jakim żyją oraz rozwijanie poczucia godności osobistej i odpowiedzialności jednostek na drodze odwoływania się do potencjalnych możliwości poszczególnych osób, do powiązań międzyprofesjonalnych, a także sił i środków społecznych (B. Szatur-Jaworska, „Teoretyczne podstawy pracy socjalnej”).

Międzynarodowe Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej wypracowało ogólną międzynarodową definicję określającą, że praca socjalna wspiera zmiany społeczne, rozwiązywanie problemów w stosunkach międzyludzkich oraz wydobywanie z ludzi sił i wolności, aby mogli

osiągnąć dobrobyt. Używając teorii zachowań ludzkich i systemów społecznych praca socjalna oddziałuje tam, gdzie ludzie wchodzą w interakcje ze środowiskiem. Fundamentem pracy socjalnej są zasady praw człowieka i sprawiedliwości społecznej (D. Wolska-Prylińska, „Projekt sojalny w kształceniu i działaniu społecznym”).

Środowisko zawodowe oddziela profesjonalną pracę socjalną, jako działalność nakierowaną na pomaganie innym, pracę z drugim człowiekiem, skupienie się na rozwiązywaniu problemów jednostki, rodziny lub grupy społecznej od zjawiska błędnie w społeczeństwie utożsamianym z pracą socjalną – wypłacaniem zasiłków i świadczeń z pomocy społecznej (M. Granosik, „Profesjonalny wymiar pracy socjalnej”).

Klasyczne metody pracy socjalnej możemy sklasyfikować:

- pracę socjalną z jednostką (metoda indywidualnego przypadku)
- pracę socjalną z grupą/rodziną
- pracę socjalną ze środowiskiem lokalnym.

W praktyce pracownicy socjalni zajmują się problemami, które zagrażają prawidłowemu funkcjonowaniu społeczeństwa i starają się łagodzić nierówności, które niekorzystnie oddziałują na sytuację materialną ludzi i społeczeństwa. Dlatego praktyka pracy socjalnej obejmuje profesjonalną pomoc dla jednostek, rodzin, grup, organizacji i społeczności, aby wzmocnić lub przywrócić ich zdolność do optymalnego funkcjonowania i stworzyć sprzyjające temu warunki społeczne.

Praca socjalna to działalność o charakterze pomocowym. Podstawowym jej celem jest niesienie wsparcia ludziom znajdującym się w trudnych sytuacjach, nie tylko związanych z problemami finansowymi, ale także życiowymi, psychicznymi, czy emocjonalnymi. Praca socjalna może przybierać różne formy, od pomocy krótkotrwałej, czy nawet jednorazowej, po długofalowe działania. Jako najważniejsze formy pracy socjalnej wymienia się (za T. Kamińskim):

- + **Ratownictwo** – rozumiane, jako działalność doraźna, która jest szybką reakcją w celu przezwyciężenia kryzysowej sytuacji – przykładem ratownictwa jest zapewnienie schronienia bezdomnym, czy powodziannom,
- + **Opieka** – obejmuje te sytuacje, w których ludzie nie są w stanie sami sobie poradzić – z tą formą pracy socjalnej można spotkać się w ośrodkach dla osób przewlekle chorych czy domach małego dziecka,
- + **Pomoc** – działania wspierające prawidłowy rozwój osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – przykładem takiej działalności są kluby seniora, poradnie, świetlice,
- + **Kompensacja** – polega na wyrównywaniu braków, które utrudniają prawidłowy rozwój i funkcjonowanie.

Niezwykle ważne jest też zachowanie zasad pracy socjalnej, takich jak:

- + **Akceptacja klienta** – przyjmowanie klienta takim, jakim jest, z jego słabościami i silnymi stronami, akceptowanie nieatrakcyjnych cech, czy destrukcyjnych aspektów zachowania i praca na pozytywach, na cechach stanowiących siłę klienta.
- + **Uznanie indywidualności** – każdy z nas jest inny, każdy ma inne doświadczenia życiowe, kłopoty, każdy ma swoją historię z uwagi, na którą jest taki, a nie inny. Pracownik socjalny nie powinien traktować klienta, jako przypadek, lecz jako indywidualność, która ma swoje prawa i potrzeby.
- + **Celowe wyrażanie swoich uczuć i odczuć** – zachęcanie do dzielenia się treścią uczuć i uczuciami w sposób celowy podczas procesu pomagania; służy to oczyszczeniu, zmniejszeniu napięcia, co w przyszłości może sprawić, że jaśniej, klarowniej będą spoglądać na swój problem.
- + **Postawa nieoceniająca** – opiera się na założeniu poszanowania godności i wartości człowieka.
- + **Obiektywizm**, – aby być obiektywnym nie należy oceniać, czyli diagnozujemy sytuację klienta bez osobistych uprzedzeń i bez oceniania.
- + **Kontrolowanie zaangażowania emocjonalnego** – unikanie dwóch skrajnych postaw: od braku zainteresowania klientem, do nadmiernego identyfikowania się z klientem i jego problemem, ponieważ jedna i druga postawa jest negatywna.

- ✚ **Empatia** – ważne jest by pracownik socjalny był empatyczny, to znaczy potrafił współodczuwać z klientem, wczuć się w położenie drugiej osoby.
- ✚ **Samostanowienie** – pracownik powinien podczas pracy z klientem zbudować takie relacje, w których klient może dokonywać wyborów, nie należy narzucać rozwiązań klientom, bez manipulowania, czy nadmiernego kontrolowania.
- ✚ **Poufność** – klient musi mieć pewność, a pracownik przestrzegać tego, by nie ujawniać tajemnic rodziny, treści prowadzonych rozmów, ani rozpowszechniać opinii lekarzy, psychologów czy innych specjalistów na ich temat.
- ✚ **Umożliwianie** – rozpoczyna się od uznania silnych stron klienta (praca na pozytywach), rozpoznaniu jego potencjału tak, by poprawić jego kompetencje społeczne. (za B. DuBois i K.K. Miley).

Przestrzegając tych zasad sprawiamy, że dokonuje się proces upodmiotowienia klienta/rodziny w przeciwieństwie do uprzedmiotowienia, w wyniku, którego osoba traci poczucie kontroli nad własnym życiem, tym samym może zostać wykluczona ze społeczeństwa.

W pracy socjalnej najważniejsza jest pomoc do samopomocy. Oznacza to wsparcie osoby lub rodziny w jej trudnej sytuacji życiowej, przy jednoczesnym nie wyręczaniu jej w rozwiązywaniu problemu. Powołując się na Kazimierę Wódcę – udzielanie takich form wsparcia, które potrafią pobudzić własną aktywność osoby, czy rodziny, które nie uzależniają od instytucji pomocy, natomiast sprzyjają samodzielnym poszukiwaniom rozwiązań trudnych sytuacji życiowych. Poza podejściem podmiotowym w pracy z rodziną ważne jest też podejście systemowe, czyli włączanie wszystkich członków rodziny do rozwiązywania problemów.

Pracownicy socjalni podejmują działania w bardzo wielu formach pracy socjalnej m.in. stosując kontrakt socjalny, zakładając Niebieską Kartę.

Tab.3 Praca i kontrakt socjalny

Praca socjalna	2013	2014	2015
Liczba rodzin	503	486	428
Liczba osób w rodzinach	1.561	1.439	1.295
Kontrakt socjalny	2013	2014	2015
Liczba osób z zawartym kontraktem socjalnym	42	98	123
Niebieskie karty	2013	2014	2015
Liczba założonych NK przez Pracownika socjalnego	5	2	3

Dane: Na podstawie sprawozdania MPiPS za 2013, 2014, 2015

3) Asystentura rodzin.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2015r., poz.332 ze zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 roku, wprowadziła m.in. asystenta rodzin, którego gmina zatrudnia celem wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Poza tym gmina powinna zapewnić wsparcie, polegające na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości opiekuńczo-wychowawczej rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną (asystent rodziny) i pomocy w opiece i wychowaniu (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Rodzina może uzyskać wsparcie przez działania instytucji podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających.

Ośrodek zatrudnił w 2015 roku 2 asystentów rodziny, którzy realizowali zadania wynikające z w/w ustawy. Ustawa powstała dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony ze strony

dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości, zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przysłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności; dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci; w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Ponadto ustawa określa:

- zasady i formy wspierania rodziny przewyższającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków,
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

W 2015 r. wsparciem asystenta rodziny objęto 31 rodzin (2014r. – 16, 2013r. – 17), w tym 5 zostało zobowiązanych do pracy z asystentem przez Sąd (2014r. – 3, 2013r. – 1) . Z 3 rodzinami zakończono współpracę.

W ramach pracy z rodzicami realizowany jest plan pracy z rodziną, w którym prowadzone są następujące formy działania:

- pomoc w rozwiązywaniu problemów życia codziennego,
- pomoc w poprawie sytuacji bytowej,
- pomoc w załatwianiu świadczeń socjalnych i rodzinnych,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w rozwoju poziomu umiejętności wychowawczych,
- rozwój umiejętności zawodowych,
- wsparcie w zakresie aktywności społecznej poszczególnych członków rodziny,
- rozwój umiejętności psychomotorycznych dzieci,
- poprawienie stosunków panujących w rodzinie,
- poradnictwo specjalistyczne,
- terapię i mediacje psychologów oraz psychoterapeutów,
- działania interwencyjne i zaradcze w sytuacjach zagrożenia bezpośredniego.

W celu przeciwdziałania trudnościom związanym z opieką i wychowaniem dzieci, a także ze sprawami życia codziennego, zasadna jest dalsza praca z rodzinami. Rodziny uzyskujące dotychczasowe wsparcie stopniowo, a zarazem skutecznie podnoszą poziom swoich umiejętności wychowawczych, zawodowych oraz życiowych.

4) Poradnictwo psychologiczne

Poradnictwo specjalistyczne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Psycholog przyjmuje po uprzednim uzgodnieniu terminu z pracownikiem socjalnym w czwartki (pierwszy i trzeci miesiąca) od godziny 10.00 – 14.00.

Przez cały okres sprawozdawczy organizowane było poradnictwo psychologiczne dla osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. W okresie sprawozdawczym terminy i godziny realizacji dostosowano do potrzeb i czasu pracy osób korzystających ze specjalistycznej pomocy psychologicznej. Realizowano 8 godzin w miesiącu, łącznie 108 godzin. Przyjęto 278 osób zgłaszających się osobiście lub kwalifikowanych przez pracowników MGOPS w Mroczy.

Problemy, z którymi zgłaszały się osoby zainteresowane pomocą psychologiczną i wsparciem:

- Mażeńskie
- Z nieradzeniem sobie ze stresem i przeciążeniem emocjonalnym
- Rodzinne

- W relacjach z nauczycielami
- Zdrowotne
- Związane z separacją i rozwodem
- Nadużywania środków psychoaktywnych
- Związane z brakiem poczucia bezpieczeństwa w obecnej sytuacji życiowej
- Dotyczące nieumiejętności poruszania się po rynku pracy
- W zakresie braku umiejętności komunikacyjnych, w tym zachowań asertywnych i braku gotowości do wprowadzania zmian w życiu
- Finansowe (długi i brak perspektyw na spłacenie kredytów)
- Uzależnienie od alkoholu: męża, konkubenta, żony i uświadomienie sobie swojego współzależnienia
- Przeżycia traumatyczne i radzenie sobie z posttraumą
- Syndrom wykluczenia społecznego
- Myśli suicydalne (samobójcze)
- Agresja u dzieci
- Konflikty sąsiedzkie
- Trudności i niepowodzenia szkolne dzieci
- Osoby wymagające pomocy w związku z wszczęciem procedury Niebieskiej Karty
- Zgłaszano potrzebę mediacji rodzinnych (odbyły się 4 spotkania)
- Lęki i problemy egzystencjonalne
- Trudności w rozumieniu własnych problemów życiowych
- Inne wynikające z ubóstwa, nieporadności a także nasilającej się patologii.

Realizowano porady, mediacje, interwencje kryzysowe, wydawano skierowania do specjalistów (psychiatrów, nefrologów, onkologów, neurologów i logopedów). Przekazywano materiały edukacyjne, informacyjne i profilaktyczne. W szczególnie trudnych przypadkach wymagających dalszej interwencji i pomocy psychologicznej zwrócono uwagę na możliwość korzystania z systematycznej dalszej pomocy i wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy MGOPS w Mroczy.

5) Punkt Interwencji Kryzysowej

Uchwałą Nr XXXI/265/2012 Rady Miejskiej w Mroczy z dnia 28.12.2012 r. w sprawie zmiany Statutu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mroczy powołano Punkt Interwencji Kryzysowej, działający przy MGOPS w Mroczy, w którym przyjmuje psycholog (pierwszy czwartek miesiąca) - łącznie w okresie sprawozdawczym 24 godziny. W ramach działania Punktu Interwencji Kryzysowej przyjęto 15 osób (indywidualne zgłoszenia i przez pracowników MGOPS).

Problemy, z którymi zgłaszały się osoby zainteresowane pomocą psychologiczną i wsparciem:

- Rodzinne
- Małżeńskie
- Zdrowotne
- W relacjach z nauczycielami
- Związane z separacją i rozwodem
- Z nieradzeniem sobie ze stresem i przeciążeniem emocjonalnym
- Dotyczące nieumiejętności poruszania się po rynku pracy
- W zakresie braku umiejętności komunikacyjnych, w tym zachowań asertywnych i braku gotowości do wprowadzania zmian w życiu
- Związane z brakiem poczucia bezpieczeństwa w obecnej sytuacji życiowej
- Finansowe (długi i brak perspektyw na spłacenie kredytów)
- Myśli suicydalne (samobójcze)
- Przeżycia traumatyczne i radzenie sobie z post trauma
- Zgłaszano potrzebę mediacji rodzinnych (odbyły się dwie)
- Uzależnienie od alkoholu problem nadużywania środków psychoaktywnych
- Lęki i problemy egzystencjonalne

- Konflikty sąsiedzkie
- Trudności w rozumieniu własnych problemów życiowych
- Inne wynikające z ubóstwa, nieporadności a także nasilającej się patologii.

Realizowano porady, mediacje, interwencje kryzysowe, wydawano skierowania do specjalistów (psychiatrów, nefrologów, onkologów i neurologów).

Przekazywano materiały edukacyjne, informacyjne i profilaktyczne.

W szczególnie trudnych przypadkach wymagających dalszej interwencji i pomocy psychologicznej zwrócono uwagę na możliwość korzystania z dalszej pomocy i wsparcia w tym Punkcie Interwencyjnym

6) Wsparcie finansowe

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Jej zadaniem jest zapobieganie sytuacjom wyżej wspomnianym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. Rodzaj pomocy, forma oraz rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Natomiast potrzeby powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

Tab.4 Przyznana pomoc

Wyszczególnienie	Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015	
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w ramach zadań własnych i zleconych	834		726		627	
Liczba rodzin ogółem	514		483		425	
Liczba osób w rodzinach	1594		1447		1284	
Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne	530		493		430	
Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne	439		305		254	
Powody przyznania pomocy	2013		2014		2015	
	Liczba rodzin	Osób w rodzinach	Liczba rodzin	Osób w rodzinach	Liczba rodzin	Osób w rodzinach
Ubóstwo	189	618	185	553	150	442
Bezrobocie	415	1335	386	1225	333	1081
Niepełnosprawność	121	355	117	306	120	299
Długotrwała i ciężka choroba	70	181	67	157	66	153
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	106	434	84	355	73	302
w tym: rodziny wielodzietne	32	199	25	153	19	114
rodziny niepełne	75	242	55	187	47	157
Alkoholizm	40	81	30	64	36	73
Potrzeba ochrony macierzyństwa	79	439	93	470	94	468
Bezdomność	15	18	13	14	11	11
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	9	20	10	12	4	4
Przemoc w rodzinie	2	7	1	4	1	3
Zdarzenia losowe	8	21	7	19	5	17
Kłęski żywiołowe i ekologiczne	-	-	-	-	-	-
Świadczenie pieniężne z pomocy społecznej	Kwota w zł					
Zasiłek stały	212 716		254 507		312 388	
Zasiłek okresowy	1 157 339		1 029 997		844 461	
Zasiłek celowy	186 710		252 900		261 000	
Posiłek:	257 500		157 540		144 000	
W tym dla dzieci	156 304		95 842		96 109	

Schronienie	13 796	17 347	15 117
Usługi opiekuńcze	26 645	37 791	49 022
Odpłatność gminy za pobyt w DPS	108 454	135 791	130 641

Dane: Na podstawie sprawozdania MPiPS za 2013, 2014, 2015 r.

7) Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym lub potrzebującym wsparcia

Przy Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Mroczy funkcjonuje Ośrodek Wsparcia dla Osób Bezdomnych. Osoby, które nie mają miejsca zamieszkania przebywają w nim na mocy przyznanej decyzji. W okresie od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. w powyższym Ośrodku przebywało 7 osób (2014 – 5 osób). Aktualnie zasady ponoszenia odpłatności ustala się na podstawie Uchwały Nr X/84/2015 Rady Miejskiej w Mroczy z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych na terenie Gminy Mrocza. Trzy osoby zobowiązane były do ponoszenia odpłatności. Łączna wysokość należności wyniosła 4 014,76 zł

8) Koordynacja działań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

W ramach obsługi organizacyjno – technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego MGOPS w Mroczy podejmował działania:

- a) zapewnienie pomieszczenia na obrady Zespołu lub grup roboczych,
- b) zapewnienie materiałów papierniczo – biurowych na potrzeby pracy Zespołu/grup roboczych (papier, toner, znaczki pocztowe, ksero, udostępnienie komputera, pieczętka, tablice informacyjne w razie potrzeby, teczki na przechowywanie i segregowanie informacji, szafy na przechowywanie danych wrażliwych, które są w posiadaniu Zespołu),
- c) zapewnienie obsługi administracyjnej Zespołu (prowadzenie korespondencji, kontakt z członkami Zespołu/grup roboczych, sporządzanie protokołów).

9.1) Punkt Konsultacyjny Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej działa Gminny Punkt Konsultacyjny Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na organy administracji państwowej i jednostki samorządowe obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia alkoholu, ale także zmniejszanie i usuwanie szkód związanych z alkoholizmem. Celem Punktu jest udzielanie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin oraz ofiarom i sprawcom przemocy.

Zadaniem Punktu jest:

- udzielanie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom i sprawcom przemocy,
- diagnozowanie problemów rodziny i planowanie pomocy dla wszystkich ich członków,
- motywowanie osób uzależnionych i ich rodzin do podjęcia terapii w placówkach Lecznictwa Odwykowego (stacjonarnego i ambulatoryjnego) w zależności od nasilenia procesów chorobowych, a także kierowanie do leczenia specjalistycznego,
- motywowanie osób nadużywających lub pijących szkodliwie do zmiany wzorców picia,
- motywowanie osób używających środki psychoaktywne do podjęcia leczenia odwykowego,
- udzielanie pomocy i wsparcia osobom po ukończeniu leczenia odwykowego oraz realizowanie programów podtrzymujących w terapii indywidualnej i grupowej,
- diagnozowanie przemocy domowej i realizowanie pomocy w terapii indywidualnej,
- inicjowanie interwencji w przemoc domową,
- współpraca z placówkami lecznictwa odwykowego i placówkami podstawowej opieki zdrowotnej i instytucjami wspierającymi.

Z pomocy Punktu w roku 2015 r. skorzystały 593 osoby (2014 r. – 438 osób). Spotkania odbywają się 2 razy w miesiącu, – co 2 tygodnie. W roku 2015 odbyły się 24 spotkania.

9.2) Nakielski Ośrodek Terapii Uzależnień „KOLIBER”

Mając na względzie poszerzenie dostępności do świadczeń zdrowotnych w zakresie terapii uzależnień dla mieszkańców miasta i gminy Mrocza kontynuowano dalszą współpracę z Ośrodkiem w

zakresie świadczenia usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych od substancji psychoaktywnych od dnia 02.02.2015 r. do 31.12.2015 r.

W zakresie tych świadczeń realizowane są takie programy, jak:

- Program podstawowy i pogłębiony psychoterapii uzależnień,
- Program opieki poszpitalnej dla osób po ukończonym leczeniu całodobowym lub dziennych oddziałach terapii uzależnień,
- Program psychoterapii zapobiegania nawrotom dla osób uzależnionych, które ukończyły podstawowy program terapii uzależnień,
- Program psychoterapii dla osób współuzależnionych.

W okresie sprawozdawczym zrealizowano:

- 1) Liczba udzielonych porad/konsultacji indywidualnych – 69 (2014 r. - 146)
- 2) Spotkania grupowe – 88 (2014 r. - 122)
- 3) Spotkania w Punkcie – 43 (2014 – 45)

Od 2015 r. poszerzono usługi o Punkt Konsultacyjny.

6. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku i w związku § 1 ust. 2 pkt 1 Uchwały Rady Miejskiej w Mroczy Nr V/26/2011 z dnia 28 stycznia w sprawie trybu oraz sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, a także szczegółowych warunków jego funkcjonowania dnia 30 sierpnia 2011 r. w Urzędzie Miasta i Gminy Mrocza odbyło się pierwsze spotkanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego powołanego Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Mrocza Nr 0050.110.2011 z dnia 27 lipca 2011 r. Zespół mieści się przy ul. Łąkowej 7 w Mroczy, a MGOPS w Mroczy zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje zadania w zakresie integrowania i koordynowania działań podmiotów i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Mrocza, a w szczególności:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu - przeciwdziałanie temu zjawisku (grupy robocze),
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W okresie od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. wpłynęło 30 niebieskich kart (2014 r.– 26):

- 26 z interwencji policji (2014 r. - 21)
- 3 z interwencji pracownika socjalnego(2014 r. - 2)
- 1 z interwencji pedagoga (2014 r. – 3)
- 0 z interwencji służby zdrowia (2014 r. - 0).

Powołano 30 grup roboczych, które odbyły 103 spotkania (2014 r. – 24 grupy, 116 spotkań). W okresie sprawozdawczym zamknięto 22 niebieskich kart (2014 r. - 17), które zostały założone w 2015 r., a 9 założonych w 2014 r. W przypadku zamkniętych Niebieskich Kart pracownik socjalny nadal prowadzi wizyty monitorujące rodziny.

W grupach roboczych pracują członkowie zespołu i osoby spoza tj. dzielnicowi, pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny.

Spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się nie rzadziej niż raz na 3 miesiące, natomiast grupy robocze według potrzeb, po otrzymaniu Niebieskiej Karty w ciągu trzech dni powoływana jest grupa robocza do pracy z ofiarą jak i z osoba stosującą przemoc.

W roku 2015 odbyły się 3 spotkania członków Zespołu Interdyscyplinarnego. Podczas spotkań w grupach roboczych na bieżąco podawane są informacje o możliwości skorzystania z fachowej pomocy, jaką świadczą fachowcy w Nakielskim Ośrodku Terapii Uzależnień „KOLIBER”, w Punkcie

Interwencji Kryzysowej przy MGOPS w Mroczy, w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Nakle nad Notecią i u psychoterapeuty przy MGOPS

7. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W MROCZY

1) Na podstawie art. 41 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1286 ze zm.) art. 4.3, zobowiązuje burmistrza do powołania Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych została powołana Zarządzeniem Nr 8/96 Burmistrza Miasta i Gminy Mrocza z dnia 25.09.1996 roku z późniejszymi zmianami.

2. W skład GKRPA wchodzi powołani członkowie, których średni staż w komisji wynosi 12 lat i 6 miesięcy

3. Zakres kompetencji i umiejętności osób wchodzących w skład GKRPA:

- Uzależnienie od alkoholu, leczenie osób uzależnionych, picie ryzykowne i szkodliwe oraz strategie pomocy,
- Rodzina z problemem alkoholowym, w tym współuzależnienie,
- Sytuacja dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym oraz strategie pomocy organizowanej w środowisku lokalnym,
- Zjawisko przemocy w rodzinie- aspekty prawne i psychologiczne, praca w zespołach interdyscyplinarnych, procedura „Niebieskiej Karty”,
- Skuteczne strategie profilaktyczne, profilaktyka szkolna, środowiskowa i rodzinna, standard programów profilaktycznych oraz ich ewaluacja,
- System rozwiązywania problemów alkoholowych w Polsce oraz budowanie gminnych programów,
- Zasady wydawania i cofania zezwoleń oraz prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, lokalne strategie ograniczania dostępności alkoholu,
- Kontakt z klientem gminnej komisji – osobą uzależnioną, współuzależnioną ofiarą i sprawcą przemocy (dotyczy to przede wszystkim tych członków komisji, którzy takie rozmowy prowadzą).

Wszyscy członkowie komisji, niezależnie od tego, jakie zawody reprezentują posiadają przynajmniej podstawowy poziom interdyscyplinarnej wiedzy z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych w społeczności lokalnej ze względu na to, że komisja działa kolegią, a to oznacza, że wszyscy jej członkowie głosują (wydają opinie) nad projektem gminnego programu. Warto również zwrócić uwagę na konieczność systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, ponieważ wciąż pojawiają się nowe metody pracy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

GKRPA w Mroczy oprócz prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii do swojej pracy włączono też przeciwdziałanie przemocy w rodzinie szczególnie w rodzinie z problemami alkoholowymi gdzie w ramach swoich kompetencji i zadań GKRPA podejmuje działania zmierzające do zaprzestania przemocy i działania zmierzające do zaprzestania picia alkoholu. Wsparcie udzielane przez osoby pomagające to nie tylko pomoc psychologiczna czy pomoc prawna, to także edukacja o zjawiskach przemocy, informacje o przysługujących prawach, o tym, że jest przestępstwem, o możliwościach i miejscach gdzie można otrzymać pomoc. To wreszcie wysłuchanie, okazanie akceptacji, ciepła, zrozumienia, bez sądzenia i bagatelizowania problemu. Pracując z osobami doświadczającymi przemocy należy pamiętać, że często żyją one w stanie ciągłego zagrożenia i lęku, więc nie należy od nich wymagać szybkiego podjęcia ważnych, wiążących decyzji życiowych. Udzielenie jakiegokolwiek pomocy należy zacząć od wysłuchania, okazania zrozumienia i zapewnienia poczucia bezpieczeństwa. Dopiero osoba, która ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa jest w stanie podejmować decyzje dotyczące zmian sytuacji życiowych.

4. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych polegają na:

- Wzywaniu sprawcy na rozmowy interwencyjno-ostrzegawcze na temat konsekwencji, jakie grożą za krzywdzenie najbliższych oraz działań, które zostaną wobec niego podjęte, jeżeli nie zaprzestaną stosowania przemocy,
- Przeprowadzaniu dokładnego rozeznania sytuacji pod kątem nadużywania alkoholu, występowania przemocy w rodzinie (rozmowa i wypełnianie kwestionariusza), wywiady,
- Przeprowadzaniu rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego,
- Kierowaniu spraw przemocy pod wpływem alkoholu do punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu, poradni leczenia uzależnień, grup samopomocowych (np. Anonimowych Alkoholików),
- Jeżeli sprawca zaprzecza występowaniu problemów alkoholowych, kierowany jest na badania do biegłego w celu orzeczenia o uzależnieniu,
- Jeżeli sprawca nie wyraża zgody na dobrowolne skierowanie do biegłego w celu orzeczenia o uzależnieniu, Komisja – uruchamia procedurę zobowiązującą sprawcę do leczenia odwykowego przymusowego poprzez skierowanie wniosku do Sądu Rejonowego.

5. Do zadań GKRPA należy między innymi:

- Rozpatrywanie wniosków wpływających do GKRPA na osoby nadużywające alkoholu i stosujące przemoc w rodzinie,
- Procedurą zobowiązania do leczenia odwykowego inicjuje GKRPA, właściwa dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy. Ustawa nie określa formalnych wymogów, jakie miałyby być spełnione, aby gminna komisja mogła wszcząć postępowanie w przedmiocie zobowiązania do leczenia odwykowego. Postępowanie takie może, więc zostać zainicjowane w wyniku zawiadomienia zgłoszonego przez instytucje publiczne (np. policja, prokuratura), osoby prywatne czy też nawet na podstawie informacji własnych gminnej komisji.
- Prowadząc postępowanie w przedmiocie zobowiązania do leczenia odwykowego, gminna komisja powinna dążyć do ustalenia, czy dana osoba nadużywa alkoholu w sposób, który powoduje jedną ze szkód wymienionych w art.24 ustawy, a więc:

- 1) Rozkład życia rodzinnego, przez który należy rozumieć utratę więzi uczuciowej, a także gospodarczej rodziny
- 2) Demoralizację małoletnich, czyli takie oddziaływanie na sferę psychiki, które powoduje negatywne odniesienia do wzorów postępowania i ideałów osobowych uwarunkowanych za właściwe w społeczeństwie,
- 3) Uchylanie się od pracy, rozumiane, jako niepodjęcie pracy bez uzasadnionej przyczyny,
- 4) Systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego, spowodowane nadużywaniem alkoholu.

Tab. 5 Wykaz osób zgłoszonych po raz pierwszy - oprócz nadużywania alkoholu wystąpił problem stosowania przemocy w rodzinie

I.p.	Instytucja, osoba zgłaszająca	2013	2014	2015
1.	Policja	20	18	30
2.	Szkoły	3	1	2
3.	MGOPS	6	3	5
4.	GKRPA z własnej inicjatywy	2	2	3
5.	Gminny Zespół Interdyscyplinarny	4	1	4
6.	Kuratorzy Sądu Rejonowego	0	7	0
7.	Rodziny osób nadużywających	6	0	7
8.	Straż Miejska	0	0	0
9.	Przedsiębiorcy z terenu gminy	2	0	2
10.	Inne	0	0	1
Razem		49	32	

Dane: GKRPA Mrocza

Ujęte w zestawieniu zgłoszenia są to zgłoszenia po raz pierwszy. Średni stan zgłoszonych wniosków o zobowiązanie poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2008-2015 wynosił 45.

Od 2008 roku do 2012 następował wzrost osób zgłaszanych do GKRPA, następnie w latach 2013 i 2014 spadek, a w 2015 gwałtowny wzrost osób. Wśród zgłoszonych odnotowano 4 kobiety.

Największe liczby zgłoszeń z racji wykonywanych czynności zawodowych dokonuje policja, natomiast na drugim miejscu plasują się rodziny osób nadużywających alkohol. Wnioskować można, że osoby zgłaszające problem alkoholowy w rodzinie są przekonane o skuteczności GKRPA w Mroczy i darzą ją zaufaniem, a jednocześnie wiążą z tym nadzieję na pomoc.

U osób zgłaszanych do GKRPA w Mroczy obok problemu alkoholowego nierzadko występuje stosowanie przemocy w rodzinie. Osobie podejrzanej o jej stosowanie zakładane są Niebieskie Karty. Sprawa sprawcy przemocy w rodzinie mającego problem alkoholowy jest prowadzona dwutorowo przez GKRPA i Zespół Interdyscyplinarny, co przekłada się na wymierne wyniki.

Tab.6 ilość osób zgłaszanych do GKRPA w Mroczy

rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób	30	42	46	52	55	49	32	54

Dane: GKRPA Mrocza

Tab. 7 Analiza ilościowa uwzględniająca wiek z podziałem na płeć zgłoszonych do leczenia odwykowego

Wiek uczestników	2013			2014			2015		
	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem
14-16 lat	x	x	X	x	x	x	x	x	X
17-20 lat	x	1	1	x	x	x	x	4	4
21-25 lat	x	3	3	1	x	1	x	9	9
26-30 lat	x	2	2	2	3	5	x	7	7
31-35 lat	x	2	2	2	7	9	1	10	11
36-40 lat	1	1	2	3	4	7	x	8	8
41-50 lat	3	8	11	1	4	5	1	3	4
50 i więcej	x	3	3	x	5	5	1	10	11
Razem	4	20	24	9	23	32	3	51	54

Dane: GKRPA Mrocza

Tab. 8 Ilość osób, na które złożono wniosek na leczenie odwykowe do biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz wskazania rodzaju zakładu leczniczego lub wniosku do Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią na leczenie przymusowe

Płeć	Miasto	Gmina	Razem
Kobieta	7	-	7
Mężczyzna	40	19	59
Razem	47	19	66

Dane: GKRPA Mrocza

W przedstawionych zestawieniach wzięto pod uwagę rozpatrywane wnioski w 2015 roku

Tab. 9 Przedmiot działania GKRPA w Mroczy

L.p.	Przedmiot działania	2013	2014	2015
1.	Wpływ wniosków dotyczących leczenia odwykowego	49	32	54
2.	Ilość przeprowadzonych rozmów z osobami zgłoszonymi	98	71	168
3.	Ilość przeprowadzonych rozmów z osobami pokrzywdzonymi	64	52	39
4.	Ilość wniosków o leczenie przymusowe	24	18	30
5.	Dobrowolne podjęcie leczenia szpitalnego przez osoby	4	11	4

	nadużywające alkoholu			
6.	Dobrowolne leczenie poprzez „wszywki”	5	9	3
7.	1) Ilość osób będących w zainteresowaniu GKRPA	318	348	212
	2) Ilość osób, na których zastosowano wnioski o przymusowym leczeniu odwykowym, w tym: Po raz pierwszy Po raz drugi Po raz trzeci Po raz czwarty	Brak danych	55 - - - -	30 16 5 7 2
	3) Ilość osób skierowanych do biegłych w celu wydania opinii, w tym Kobiety Mężczyźni	Brak danych	Brak danych	30 7 23
	4) Ilość osób odbywających leczenie odwykowe będących w zainteresowaniu Komisji	Brak danych	275	182
	5) Ilość osób, którzy sami dobrowolnie prowadzą leczenie poprzez „wszywki” i terapię	Brak danych	18	13
	6) Ilość osób oczekujących na przedawnienie	B.d.	b.d.	98
	8.	Ilość posiedzeń Komisji	12+6	12+3
9.	Ilość zaopiniowanych wniosków na zezwolenia sprzedaży napoi alkoholowych, w tym	43	29	22
	„A” do 4,5% oraz piwo	10	5	5
	„B” alkohole powyżej 4,5%-18%	11	6	3
	„C” alkohole powyżej 18%	8	7	3
	Czasowe - ogródki piwne	12	-	2
	Jednorazowe na „A” do 4,5% oraz piwo	2	11	9
10.	Ilość osób wymagających skierowania do biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, na który brak odpowiedniej dokumentacji	-	-	4
11.	Ilość wniosków złożonych do Sądu	-	-	30
12.	Ilość osób wymagających złożenie wniosku do Sądu, na które brak kompletu dokumentacji	-	-	2
13.	Ilość negatywnie zaopiniowanych wniosków zezwalających sprzedaż napoi alkoholowych	0	0	0
14.	Ilość kontroli punktu sprzedaży alkoholi	15	0	7
15.	Ilość osób wymagających wnioskowania o przymusowe leczenie	28	30	30
16.	Ilość osób wymagających skierowania do biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, wskazanie zakładu leczniczego	-	30	30
17.	Ilość osób, które z powodu przedawnienia przestali być w kręgu zainteresowania komisji	-	-	136

Dane: GKRPA Mrocza

Komisja odbyła 12 posiedzeń przeznaczonych na rozpatrywanie takich spraw jak:

- wpływających do komisji celem rozpatrzenia, przeprowadzanie rozmów indywidualnych osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, stosując przemoc w rodzinie, demoralizując małych, systematycznie zakłócając spokój lub porządek publiczny, a wezwanych na posiedzenia,
- związane z przygotowaniem protokołu w celu złożenia wniosku do Sądu Rejonowego,
- wydanie opinii dla punktu sprzedaży alkoholu,
- inne sprawy,
- szkolenia

8. SZKOŁA PODSTAWOWA IM. WOJSKA POLSKIEGO W MROCZY

W ramach „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2013-2015” Szkoła Podstawowa podejmowała działania

profilaktyczne dotyczące przemocy w rodzinie. Charakter naszych działań w obrębie szkoły był różnorodny w zależności od potrzeb osób, do których był kierowany. Działania te były ukierunkowane na:

- Uczniów klas I-III,
- Uczniów klas IV-VI,
- Nauczycieli,
- Rodziców/prawnych opiekunów,

Poprzez zajęcia dydaktyczno-profilaktyczne realizowane przez nauczycieli wychowawców na godzinach wychowawczych i zajęciach świetlicowych, zajęcia socjoterapeutyczne, terapię psychologiczną indywidualną i rodzinną oraz indywidualne i grupowe spotkania z pedagogiem szkolnym. Systematycznie upowszechniano wśród uczniów, rodziców i nauczycieli informacje na temat przemocy w rodzinie oraz skutków prawnych związanych z naruszeniem przepisów. Przekaz informacji odbywał się przez:

- Udostępnianie przez bibliotekę szkolną, nauczycieli i pedagoga fachowej literatury tematycznej i psychologiczno-pedagogicznej,
- Rozmowy ze specjalistami z określonych dziedzin medycyny,
- Spotkania z przedstawicielami prawa – funkcjonariuszami policji, kuratorem sądowym,
- Indywidualne rozmowy i spotkania z pedagogiem szkolnym, psychologiem,

Szkoła ściśle współpracowała ze środowiskiem rodzinnym, w szczególności z rodzinami, w których występuje zagrożenie przemocy w rodzinie.

Pedagogizacja rodziców odbywała się w ramach cyklicznych spotkań „Szkoły dla Rodziców” podczas zebrań-wywiadówek.

Przeprowadzono ewaluację Szkolnego Programu Profilaktyki, poprzedzoną rozpoznaniem sytuacji w szkole poprzez indywidualne rozmowy z nauczycielami, wychowawcami, obserwację zachowania uczniów, analizę frekwencji w dziennikach lekcyjnych.

Profilaktyka na terenie szkoły realizowana była przy współpracy:

- Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- Sądu Rejonowego (udział pedagoga i nauczycieli wychowawców w rozprawach sądowych),
- Komisariatu Policji (wymiana bieżących informacji dotyczących współpracy w zakresie przemocy w rodzinie),
- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i innych organizacji, którym bliskie są zjawiska przemocy w rodzinie,
- Zespołu Interdyscyplinarnego,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (ściśła współpraca pedagoga z koordynatorami rodzin zastępczych, rozmowy indywidualne w szkole, rozmowy telefoniczne, udział w spotkaniach sprawozdawczych w siedzibie PCPR)
- Urzędu Miasta i Gminy,

Ponadto pedagog szkolny systematycznie uczestniczył w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych, szkoleniach, konferencjach, w celu podwyższenia swoich kompetencji w zakresie działalności profilaktyczno-zapobiegawczej dotyczącej tematyki przemocy w rodzinie.

9. SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ADAMA MICKIEWICZA W WITOSŁAWIU

W szkole sukcesywnie realizowany jest program w obrębie, którego omawiane są zagadnienia dotyczące problematyki przemocy w rodzinie.

W klasach I-IV prowadzone były zajęcia profilaktyczne przez wychowawców klas i pedagoga szkolnego. Dotyczyły one następujących problemów: agresji jej form i sposobów zapobiegania, konieczności respektowania norm społecznych, umiejętności rozwiązywania konfliktów rówieśniczych, ćwiczenia postaw asertywnych oraz radzenia sobie z własną i cudzą agresją.

Ponadto wychowawcy poszczególnych klas podczas spotkań z rodzicami realizują także pedagogizację dotyczącą różnorodnej tematyki, w tym problem przemocy w jej różnych odmianach. W listopadzie 2015 roku miała miejsce prezentacja dwóch spektakli profilaktycznych. Jednym z wątków poruszanych w sztuce był problem przemocy fizycznej wśród rówieśników.

Nasz placówka współpracuje zarówno z Policją jak i ze Strażą Miejską w Mroczy. Funkcjonariusze przybywają do szkoły i prowadzą na bieżąco pogadanki z uczniami dotyczące szeroko rozumianego zagadnienia bezpieczeństwa, w tym zjawiska przemocy. Uświadamiają też wychowanków w różnych obszarach profilaktyki. Pedagog szkolny systematycznie uczestniczy w różnych formach doskonalenia zawodowego, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych. Zdobytą wiedzę i doświadczeniem dzieli się z pozostałymi nauczycielami.

Uczniowie, którzy wykazują rozmaite trudności natury dydaktyczno-wychowawczej objęci są pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Uczestniczą w różnego rodzaju zajęciach specjalistycznych. Są to m.in. zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, socjoterapeutyczne, psychoedukacyjne i inne.

Ponadto istnieje stały kontakt (w zależności od bieżących potrzeb) z instytucjami i specjalistami wspierającymi rozwój dziecka (PCPR w Nakle nad Notecią, MGOPS w Mroczy, Sąd Rodzinny w Nakle nad Notecią, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią).

10. GIMNAZJUM IM. JANA PAWŁA II W MROCZY

Gimnazjum realizowało następujące zadania wynikające z „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2013-2015”.

Pedagog szkolny wzorem lat poprzednich: systematycznie uczestniczyła w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych d/s przemocy w rodzinie,

W Gimnazjum w dwóch przypadkach było podejrzenie przemocy domowej, jedną Niebieską Kartę założyła szkoła. Uczniowie z rodzin, w których występowała przemoc, zostali objęci indywidualną opieką terapeutyczną.

Aktualnie w gimnazjum nie ma rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty.

- Szkoła ściśle współpracuje z kuratorami zawodowymi oraz społecznymi w sprawie uświadamiania rodzicom ich powinności rodzicielskich i konsekwencji prawnych wynikających z zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych, w tym przemocy w rodzinie.
- Szkoła współpracuje z MGOPS w Mroczy, systematycznie kontaktuje się z asystentami rodzinnymi w sprawie podopiecznych.
- Szkoła współpracuje z Policją. Udział w Powiatowej Konferencji organizowanej przez KPP w Nakle nad Notecią pt. „Razem przeciw patologiom”
- Szkoła współpracuje z GKRPA w Mroczy. Pedagog jest członkiem komisji i systematycznie uczestniczy w posiedzeniach. Odbyła również szkolenie organizowane dla członków komisji.
- Gimnazjum współpracuje z jednostkami wspomagającymi prace szkoły-odbyło się spotkanie z przedstawicielami w sprawie koordynacji działań związanych z profilaktyką zagrożeń szeroko pojętego problemu uzależnień dzieci i młodzieży.
- Szkoła realizuje zajęcia profilaktyczne dla uczniów. Pedagog szkolny realizowała zajęcia profilaktyczne nt. przemocy domowej. Młodzież została zapoznana z pojęciem Niebieskiej Karty, dowiedziała się gdzie szukać pomocy. Uczniowie poznali pojęcie przemocy fizycznej i psychicznej oraz cyberprzemocy. Uczyli się jak rozwiązywać konflikty.
- Tematyka profilaktyczna realizowana jest również przez wychowawców podczas godzin wychowawczych.
- Dokonano diagnozy zagrożeń- przeprowadzono badanie ankietowe wśród wszystkich uczniów szkoły nt. „Wpływu kondycji rodziny na respektowanie norm społecznych”

11. NIEPUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA STOWARZYSZENIA „KMK KOS” W KOSOWIE

Szkoła rozwija działania wychowawcze i zapobiegawcze przez codzienną pracę podczas zajęć dydaktycznych, wychowawczych, indywidualnych rozmów z dziećmi, z rodzicami- w zakresie zasad i norm bezpiecznego funkcjonowania w grupie szkolnej ze szczególnym uwzględnieniem pokojowego rozwiązywania konfliktów i eliminowania zachowań agresywnych.

Nauczyciele w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzili w roku 2015 działania wynikające z przyjętych planów wychowawczych i profilaktycznych oraz w zakresie przedmiotów, których podstawa programowa uwzględnia zagadnienia dotyczące rodziny.

Działania te były realizowane w ramach prowadzonych:

- Zajęć wychowawczych na godzinach do dyspozycji wychowawcy,
- Pogadanek na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych,
- Edukacji prozdrowotnej, zajęć przygotowania do życia w rodzinie,
- Różnych form edukacji rodziców i dzieci z problemami wychowawczymi,
- Imprez ogólnoszkolnych, klasowych (wigilia, bal przebierańców), wycieczek szkolnych (trzydniowa wycieczka do Warszawy), których celem oprócz wartości edukacyjnych było szerzenie tolerancji i zacieśnienie więzi rodzinnych.

Podjęte działania obejmowały problemy dotyczące problematyki uzależnień, zachowań agresywnych, radzenia sobie ze stresem i z trudnymi emocjami, budowania prawidłowych relacji w grupie rówieśniczej, w kontaktach z nauczycielami, rodzicami.

Jednocześnie prowadzona była działalność informacyjna o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy m.in. poprzez: wywieszanie informacji na gazetce szkolnej o miejscach, w których można poszukać pomocy w razie pojawienia się przemocy w rodzinie.

12. PLACÓWKI OCHRONY ZDROWIA NZOZ „AWICENNA” SPÓŁKA Z O.O.

W zakresie realizacji zadań wynikających z Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2015 roku nie założono żadnej Niebieskiej Karty. Nie było również zgłoszenia do przeprowadzenia obdukcji w związku z pobicie w rodzinie. W trakcie badań przez lekarzy nie zauważono jakichkolwiek zmian, które by wskazywały na przemoc w danej rodzinie. Do Zespołu Interdyscyplinarnego został powołany pracownik, który bierze udział w spotkaniach zespołu i grup roboczych.

13. BIURO PORAD OBYWATELSKICH

Nie udzielono informacji.

14. MROTECKIE STOWARZYSZENIE „KLUB ABSTYNENTA” W MROCZY

Nie uczestniczyło w zadaniach wynikających z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza w 2015 roku.

15. LOKALNE ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Stowarzyszenie „Izyda” w 2015 roku nie realizowało zadań wynikających z Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2013-2015

16. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W NAKLE NAD NOTECIĄ

W okresie 2012-2014, na terenie powiatu nakielskiego nastąpił znaczny wzrost interwencyjnego, (czyli bez udziału sądu) odbierania dzieci z rodzin biologicznych na podstawie art.12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Art. 12 a cytowanej ustawy, która określa, iż „w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 06.06.1997 roku Kodeks Karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.), w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Tab. 10 Liczba interwencji na terenie powiatu nakielskiego w trybie art.12a ustawy z dnia 29.07.2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Rok	Nakło nad Notecią	Szubin	Kcynia	Mrocza	Sadki	Łącznie	Województwo kuj-pomorskie
-----	-------------------	--------	--------	--------	-------	---------	---------------------------

2013	15 (42,85%)	0	0	1	0	16	35
2014	11 (19,56%)	0	0	0	0	11	46 (do 31.08.2014r.)

Dane: Kuj-Pomorski UW w Bydgoszczy

Tab. 11 Liczba dzieci umieszczonych w trybie interwencyjnym lub w trybie zabezpieczenia w rodzinie i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego i poza powiatem nakielskim.

Rok	Rodzinną pieczą zastępczą	Instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu nakielskiego	Instytucjonalną pieczę zastępczą poza powiatem nakielskim
2013	10	0	3
2014	8	5	2

Dane: PCPR Nakło nad Notecią

Od 1 lutego 2014 roku w związku z dużą ilością przeprowadzonych na terenie powiatu nakielskiego interwencji umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej uruchomiono specjalny numer telefonu, pod którym pracownicy socjalni OPS i funkcjonariusze policji mogą uzyskać całodobowo (w soboty, niedziele i święta) oraz w dni powszednie od 15.30 do 7.30, w pozostałym czasie informacji udziela PCPR w Nakle nad Notecią informacje o aktualnych wolnych miejscach dla dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego lub na terenie kraju.

Opracowano również w PCPR procedurę poszukiwania wolnych miejsc dla dzieci wymagających interwencyjnego umieszczenia w pieczy zastępczej.

Uchwałą Nr XXII/268/2012 Rady Powiatu w Nakle nad Notecią z dnia 26 września 2012 roku został przyjęty Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Nakle nad Notecią, zmieniony uchwałą Nr XXV/291/2012 z dnia 19 grudnia 2012 roku podyktowany koniecznością uściślenia nazwy programu oraz rozszerzeniem grupy adresatów. Program otrzymał brzmienie: „Powiatowy Program Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie”. W/w czerpie swe uwarunkowania przede wszystkim z ustawy, a także z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Podstawowym zadaniem realizacji programu jest zatrzymanie przemocy oraz zapewnienie osobom jej doznającym bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy.

Zadaniami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią w związku z w/w programem jest w szczególności prowadzenie punktu Interwencji Kryzysowej oraz opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Punkt Interwencji Kryzysowej (PIK) świadczy pomoc wszystkim osobom bezpłatnie, doznającym przemocy poszkodowanym w wyniku zdarzeń losowych oraz znajdującym się w sytuacjach kryzysu. W ramach poradnictwa specjalistycznego interesantów z powiatu nakielskiego w 2015 roku przyjmowali:

- Prawnik – 710 porad,
- Psycholog – 226 porad
- Terapeuta rodzinny – 839 porad.

Od 2010 roku PCPR jest realizatorem **Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej**. Działania podejmowane w ramach w/w programu ukierunkowane są na pracę ze sprawcą przemocy. Jednocześnie działania te wpisują się w oferowaną pomoc ofiarom, które oczekują zmiany zachowań sprawcy przemocy. Program ma charakter psychoedukacyjny, który polega na przekazaniu wiedzy na temat przemocy i ma charakter korekcyjny, polegający na trenowaniu umiejętności zachowań nieagresywnych i asertywności. W 2014 roku program nie był realizowany z powodu braku kandydatów do prowadzenia zajęć (trenerów), spełniających warunki (wzrost wymogów) określonych w § 9 *Rozporządzenia ministra Pracy i polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. Nr 50, poz. 259)*, a następnie z powodu braku możliwości spełnienia warunków programu ze względu na zbyt krótki czas przeprowadzenia zajęć.

W 2015 roku 15 osób rozpoczęło uczestnictwo w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie z terenu Powiatu Nakielskiego, natomiast 7 osób zakończyło udział w programie, w tym z terenu Gminy Mrocza rozpoczął i zakończył udział 1 uczestnik.

Brak danych dotyczących ilości osób przebywających w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy z terenu Gminy Mrocza

17. Na mocy Porozumienia z czerwca 2010 roku (z późniejszymi aneksami) pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a Gminą Mrocza, dotycząca wspólnej realizacji i wspólnego uczestnictwa w finansowaniu zadania o nazwie **KUJAWSKO-POMORSKA „NIEBIESKA LINIA” POGOTOWIE DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE**

Prowadzonej przez Biuro ds. Polityki Prorodzinnej i przeciwdziałania Przemocy w Departamencie Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Organizacja pracy: Interesantów przyjmuje się codziennie, w godzinach pracy Urzędu Marszałkowskiego w siedzibie przy ul. Skłodowskiej - Curie 73 w Toruniu, tel. 056 659-13-99

Kujawsko-Pomorska Niebieska Linia –Telefoniczne Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie; codziennie w godzinach 17-21, tel. 800-154-030

Dyżury prawne w przedstawicielstwach Urzędu Marszałkowskiego i innych miastach województwa: Bydgoszcz, Grudziądz, Inowrocław, Brodnica, Chełmno – 1 raz (5 godzin) w miesiącu w każdym punkcie realizowane przez lokalne kancelarie prawne.

Pomoc prawna i psychologiczna udzielana jest bezpłatnie.

Działalność interwencyjna: w trakcie telefonicznych dyżurów zgłaszane są sytuacje przemocy w rodzinie przez osoby postronne (sąsiedzi, dalsza rodzina), które są zgłaszane i kierowane do właściwych służb.

Pomoc prawna udzielana mieszkańcom województwa kujawsko-pomorskiego związana była z występowaniem przemocy w rodzinie, zarówno fizycznej, psychicznej, jak i ekonomicznej.

Prowadzone były postępowania sądowe dotyczące szeroko pojętego prawa; cywilnego i karnego, głównie jednak prawa rodzinnego tj. zabezpieczenie potrzeb finansowych rodziny (alimentacja, alimentacja zastępcza, przyczynianie się do zaspokojenia potrzeb rodziny), sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej (ograniczenie, pozbawienie, zastosowanie zarządzeń przez sąd w trybie art. 109 krio), wnioski o wgląd w sytuację małoletnich dzieci, uregulowanie kontraktów z małoletnimi po rozpadzie rodziny, sprawy spadkowe zabezpieczające potrzeby życiowe osób niesamodzielnych w rodzinie, wnioski o ubezwłasnowolnienie.

Podjęte działania dotyczyły również zastosowania środków prawnych na gruncie prawa karnego (zawiadomienie do Prokuratury, wnioski o skierowanie na przymusowe leczenie psychiatryczne).

VI. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Celem głównym, wyznaczonym w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2016-2022, jest:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie znaczenia profilaktyki w Gminie Mrocza

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów operacyjnych oraz działań.

Cel operacyjny 1.:

Zwiększenie wiedzy mieszkańców gminy w zakresie przemocy w rodzinie.

Działania:

- Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, adresowanych do świadków, mających na celu zachęcenie ich do reagowania w sytuacji przemocy.
- Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, adresowanych do osób doświadczających przemocy, mających na celu pomoc w zidentyfikowaniu się im z sytuacją przemocy oraz zachęcenie do poszukiwania pomocy.

- Upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.
- Podejmowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
- Organizowanie zajęć w ramach szkolnych programów profilaktyki oraz imprez środowiskowych.
- Prowadzenie grup wsparcia i samopomocowych, działających w zakresie przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie grup wsparcia dla rodziców dzieci i grup ryzyka (m.in. młodych, samotnych matek, rodziców dzieci niepełnosprawnych, przewlekle chorych),
- Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci (począwszy od przedszkola) i młodzieży na tematy związane z przemocą (np. rozwiązywanie problemów bez przemocy, asertywność, prawa dziecka, komunikacja, sposoby wyrażania uczuć),
- Prowadzenie zajęć warsztatowych dla rodziców mających na celu podniesienie ich kompetencji wychowawczych,
- Prowadzenie warsztatów dla kobiet i mężczyzn na temat poczucia własnej wartości, asertywności, rozwiązywania konfliktów bez przemocy
- Wdrażanie programów psychoedukacyjnych.
- Organizowanie dla nauczycieli szkoleń i warsztatów dotyczących przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym.
- Współuczestnictwo w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom.
- Stwarzanie warunków sprzyjających włączaniu się mężczyzn w realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy, zwłaszcza programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży

Okres realizacji: od 2016 do 2022r.

Cel operacyjny 2.:

Poprawa, jakości systemu wsparcia osobom z kręgu przemocy.

Działania:

- Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w których stosowana jest przemoc.
- Przydzielenie Asystenta Rodziny w rodzinach z małoletnimi dziećmi z niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą, w których występuje przemoc.
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym przemocą.
- Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Tworzenie grup wsparcia i samopomocowych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Kontynuowanie działalności: Punktu Konsultacyjno-Interwencyjnego ds. Przemocy w Rodzinie, Punktu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punktu Interwencji Kryzysowej oraz Świetlicy – placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i prawnej dla rodzin dotkniętych przemocą.
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
- Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez motywowanie ich i kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.
- Usprawnienie przebiegu spraw opiekuńczych przed sądami rodzinnymi mającymi na celu ochronę dzieci.
- Usprawnienie rozstrzygnięć w sprawach karnych wobec sprawców przemocy i ich izolowanie.
- Umożliwienie przedstawicielom instytucji zajmujących się pomocą osobom doświadczającym przemocy podnoszenia kwalifikacji poprzez organizowanie i prowadzenie szkoleń w tym zakresie

Okres realizacji: od 2016 do 2022r.

Cel operacyjny 3.:

Zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania

przemocy w rodzinie.

Działania:

- Diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy w rodzinie, w tym rodzin, z udziałem mieszkańców gminy.

- Zwiększenie zaangażowania wszystkich służb, instytucji i organizacji tworzących Zespół Interdyscyplinarny.
 - Poprawa koordynacji działań różnych instytucji, służb i organizacji pozarządowych działających w gminie (bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców) w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 - Zintensyfikowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych, służb uprawnionych i zobowiązanych do takich działań w stosunku do sprawców i ofiar przemocy.
 - Zwiększenie skuteczności działań podjętych i wypracowanych przez Zespół Interdyscyplinarny przez uprawnione organy.
 - Zwiększenie zaangażowania różnych instytucji, służb i organizacji i podejmowanie działań w ramach własnych kompetencji, w sytuacji stwierdzenia przemocy, bez stosowania tzw. "psychologii na pomoc społeczną".
 - Rozszerzanie i podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Okres realizacji: od 2016 do 2022r.

VII. REALIZACJA PROGRAMU

1. Podmioty realizujące program

PODMIOT	ZADANIA		
Instytucje i organizacje realizujące program	Profilaktyka	Wsparcie Rodzin	Współpraca podmiotów
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mroczy	Kampanie społeczno-informacyjno-edukacyjne, warsztaty, mediacje	Praca socjalna, asystentura rodzin, wsparcie finansowe, poradnictwo specjalistyczne (prawne, socjalne, psychologiczne, pedagogiczne), interwencyjne (Niebieskie Karty), koordynacja działań Zespołu Interdyscyplinarnego, uczestnictwo w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych, zapewnienie schronienia osobom bezdomnym lub potrzebującym wsparcia, warsztaty pogłębiające umiejętności opiekuńczo-wychowawcze rodziców, tworzenie grup wsparcia i samopomocowych dla osób dotkniętych przemocą	Diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy, w tym rodzin dotkniętych przemocą, koordynacja Zespołu Interdyscyplinarnego, rozszerzenie i podejmowanie współpracy z organizacjami, w tym pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie
Zespół Interdyscyplinarny		Planowanie działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy na podstawie oceny zagrożonych przemocą środowisk, podejmowanie interwencji lub planowanych działań w środowiskach związanych z przemocą, podnoszenie kwalifikacji w zakresie problemu przemocy w	Zwiększenie zaangażowania wszystkich służb, instytucji i organizacji tworzących Zespół Interdyscyplinarny.

		rodzynie poprzez uczestnictwo w szkoleniach	
Punkt Konsultacyjno-Interwencyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Kampanie Społeczno-informacyjno-edukacyjne, warsztaty, programy profilaktyczne	Przeprowadzanie rozmów w zakresie: -wsparcia emocjonalnego, -sposobu reagowania na przejawy agresji, przemocy ze strony członków rodziny, praw osób poszkodowanych przestępstwem z art. 207 kk, - redagowanie pozwów o rozwód, separację, wniosków w zakresie innych czynności prawnych (zamiana orzeczonej kary pozbawienia wolności na zastępczą karę grzywny i jej rozłożenie na raty) -redagowanie odwołania na pisma urzędowe, procesowe, -udzielanie informacji z zakresu wybranych zagadnień z Kodeksu karnego, Kodeksu Karnego Wykonawczego, Kodeksu Rodzinnego i Cywilnego, postępowania przed sądem, sposobu wnioskowania o zwolnienie z kosztów składania wniosków, o powołanie pełnomocnika, - redagowanie wzorów wniosków doniesień o popełnienie przestępstw z art. 207 kk.	Diagnoza i monitoring przemocy w rodzinie, poszerzenie i zacieśnienie współpracy z innymi instytucjami z zakresu przemocy w rodzinie.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Działania informacyjne, o przysługujących prawach, gdzie należy szukać pomocy oraz edukacyjne, o zjawiskach przemocy, kampanie profilaktyczne, promujące zdrowie	Pomoc osobom uwikłanym w przemoc,(psychologiczna, prawna), działania zmierzające do zaprzestania picia alkoholu i stosowania przemocy: wzywanie sprawcy na rozmowy interwencyjno - ostrzegawcze i informowanie o konsekwencjach oraz działaniach zaradczych (m.in. Niebieskie Karty),rozmowy motywujące do podjęcia działań celem podjęcia leczenia, kierowanie do punktów pomocy specjalistycznej(Punkt ds. Przeciwdziałania Alkoholizmowi, poradni uzależnień, grup	Monitorowanie rodzin z występującą przemocą pod wpływem alkoholu, współdziałanie z kuratorami sądowymi, pracownikami socjalnymi, asystentami rodzinnymi, policją terapeutami, placówkami oświatowymi i służby zdrowia

		<p>samopomocowych, kierowanie na badania biegłych sądowych, kierowanie spraw do Sądu Rejonowego celem podjęcia leczenia, organizowanie spotkań terapeutycznych z osobami skazanymi przez sąd, współpraca z osobami współzależnymi, udział w pracach grup roboczych ZI</p>	
Szkoły	<p>Działanie edukacyjne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli, programy profilaktyczne, imprezy środowiskowe, warsztaty, pogadanki</p>	<p>Konsultacje i porady dla rodziców dzieci sprawiających trudności wychowawcze oraz pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla uczniów, podejmowanie interwencji w przypadku stwierdzenia przemocy wobec dzieci (Niebieskie Karty), doskonalenie kadry pedagogicznej celem podwyższenia kompetencji, udział w pracach grup roboczych ZI</p>	<p>Diagnoza i monitoring przemocy w rodzinie, poszerzenie i zacieśnienie współpracy z innymi instytucjami z zakresu przemocy w rodzinie, zintensyfikowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych, udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego</p>
Policja	<p>Opracowywanie i wdrażanie programów prewencyjnych</p>	<p>Podejmowanie interwencji i sporządzanie dokumentacji z ich przebiegu (Niebieskie Karty), wszczynanie postępowań karnych wobec sprawców przemocy, proponowanie sprawcy poddanie się dobrowolnemu uczestnictwu w programie korekcyjno-edukacyjnym, sporządzanie wniosków w celu skierowania osób uzależnionych na leczenie odwykowe oraz do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka, podnoszenie kwalifikacji dotyczących rozpoznawania przemocy u dorosłych i dzieci poprzez uczestnictwo w szkoleniach, udział w pracach grup roboczych ZI</p>	<p>Monitorowanie sytuacji rodziny dotkniętej przemocą przez dzielnicowych, uczestnictwo w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego, zintensyfikowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych</p>
Prokuratura Rejonowa		<p>Nadzorowanie prowadzonych przez policję spraw karnych wobec sprawców przemocy, podejmowanie działań wobec sprawców przemocy i kierowanie aktów oskarżenia do sądu</p>	<p>Zintensyfikowanie działań w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego,</p>
Sąd Rejonowy		<p>Prowadzenie spraw karnych</p>	<p>Zwiększenie</p>

		wobec sprawców przemocy oraz spraw opiekuńczych przed sądami rodzinnymi mającymi na celu ochronę dzieci, nadzory kuratorskie rodzinne i dla dorosłych, udział w pracach grup roboczych ZI	skuteczności działań podjętych i wypracowanych przez Zespół Interdyscyplinarny,
Placówki Ochrony Zdrowia	Kampanie Społeczno-informacyjno-edukacyjne, programy profilaktyczne	Podejmowanie interwencji w przypadku stwierdzenia przemocy, w tym szczególnie wobec dzieci (Niebieskie Karty), podnoszenie kwalifikacji dotyczących rozpoznawania przemocy u dorosłych i dzieci poprzez uczestnictwo w szkoleniach, udział w pracach grup roboczych ZI	Diagnoza i monitoring przemocy w rodzinie, poszerzenie i zacieśnienie współpracy z innymi instytucjami z zakresu przemocy w rodzinie, zintensyfikowanie działań interwencyjnych, udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego
Instytucje i organizacje realizujące program	Kampanie Społeczno-informacyjno-edukacyjne, warsztaty, programy profilaktyczne	Pomoc osobom uwikłanym w przemoc, udział w pracach grup roboczych ZI	Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego
Organizacje pozarządowe	Kampanie społeczno-informacyjno-edukacyjne, warsztaty, programy profilaktyczne	Pomoc osobom uwikłanym w przemoc: tworzenie grup wsparcia, samopomocowych Poradnictwo prawne, (pomoc w pisaniu wniosków, pozwów, pomoc w pisaniu odpowiedzi na pisma urzędowe)	Prowadzenie punktów i placówek z zakresu przemocy, świetlic, klubów młodzieżowych, poradnictwo, wsparcie rzeczowe, podejmowanie współpracy z organizacjami działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie

2. Działania wyznaczone w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2016-2022 mają charakter ciągły tzn. zaplanowano w okresie realizacji w/w projektu i są kontynuacją poprzedniego programu.

3. Adresatami programu są osoby i rodziny doznające przemocy oraz będący jej sprawcami, a także otoczenie bliższe i dalsze (sąsiedzi, rodzina, przyjaciele, znajomi, pracodawcy, instytucje i organizacje), którzy są, mogą być świadkami przemocy.

4. Partnerami w realizacji działań są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, inne ośrodki wsparcia, placówki ponadgimnazjalne, specjaliści, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

5. Źródłami finansowania działań będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

6. Do oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki monitoringowe:

liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie,
liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu,
liczba rodzin objętych pracą socjalną,
liczba rodzin objętych poradnictwem oraz liczba udzielonych porad,
liczba przeprowadzonych interwencji,
liczba założonych Niebieskich Kart przez poszczególne uprawnione organy,
liczba grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin dotkniętych przemocą,
liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych wsparciem przez Punkt Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
liczba dzieci objętych pomocą w ramach świetlicy,
liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia,
liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności edukacyjnej i informacyjnej oraz szkoleniowej,
liczba programów i kampanii społecznych, w których brano udział,
liczba osób objętych oddziaływaniem Zespołu Interdyscyplinarnego,
liczba powołanych grup roboczych,
liczba osób objętych oddziaływaniem grup roboczych,
liczba organizacji pozarządowych, z którymi podejmowano współpracę.

7. Postanowienia końcowe.

1. Po przyjęciu programu przez Radę Miejską w Mroczy program należy przekazać właściwym instytucjom i organizacjom społecznym będącymi realizatorami zawartych w nim zadań.
2. Podejmowane zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar winny być promowane w lokalnych mediach.
3. Burmistrz Miasta i Gminy Mrocza za pośrednictwem Dyrektora MGOPS w Mroczy składa coroczne sprawozdanie z wykonania niniejszego programu na piśmie Radzie Miejskiej w Mroczy.

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań własnych Gminy należy m.in. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Mając, zatem na uwadze zakres obowiązków spoczywających na Gminie należało podjąć stosowną uchwałę w tym zakresie.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Mroczy

Andrzej Brzóska